

dali: „Vydej nám Daniela! Nevydáš-li ho, zabijeme tebe s celou tvou rodinou!“³⁰ Když král viděl, jak hrozivě na něj dorážejí, z donucení jim Daniela vydal.³¹ Hodili ho do lví jámy, kde byl šest dní.³² V té jámě bylo sedm lvů a každý den dostávali dvě lidská těla a dvě jehňata. Toho dne nedostali nic, aby sežrali Daniela.

Daniel zachráněn prorokem Abakukem

³³ V Judsku byl prorok Abakuk. Ten připravil pokrm, vložil do košíku chleby a šel na pole, aby to donesl žencům.³⁴ Hospodinův anděl řekl Abakukovi: „Pokrm, který máš, zanes do Babylóna Danielovi do lví jámy!“³⁵ Abakuk namítl: „Pane, Babylón jsem nikdy neviděl a o žádné lví jámě nevím!“³⁶ Hospodinův anděl ho tedy uchopil za křtici, držel ho za vlasy a prudkostí svého ducha jej donesl do Babylóna nad jámu.³⁷ Abakuk zvolal: „Danieli, Danieli, vezmi si pokrm, Bůh ti jej posílá.“³⁸ Daniel řekl: „Ty sis na mne vzpomněl, Bože! Nepouštíš ty, kdo tě milují.“³⁹ Potom vstal a najedl se. Abakuka však anděl Boží dopravil ihned zpátky do jeho domova.⁴⁰ Sedmého dne přišel král oplakávat Daniela. Přišel k jámě, pohleděl dolů a uviděl Daniela, jak tam sedí.⁴¹ Zvolal mocným hlasem: „Veliký jsi, Hospodine, Bože Danielův, není jiný Bůh kromě tebe!“⁴² Dal jej vytáhnout a do jámy poručil vhodit ty, kdo ho chtěli zahubit. V mžiku byli rozsápáni před jeho očima.

PRVNÍ KNIHA MAKABEJSKÁ

První kniha Makabejská popisuje události, k nimž došlo po smrti Alexandra Velikého (r. 323 př. Kr.) a rozpadu jeho říše. Největší pozornost je věnována létům 175—164 př. Kr., kdy syrský král Antiochos IV. zvaný Epifanés z rodu Seleukov-

(25) Dt 6,4,13 Mt 4,10 (31) : Da 6,17 (36) : Ez 8,3 (41) Iz 44,6 : Da 6,27 (42) Da 6,25

ců násilnou helénizací Judeje a zaváděním Diova kultu v Jeruzalémě (1,54) vyvolá povstání židů, kteří zůstali věrni víře otců.

Vůdce povstání, kněz Matitjáš z rodu Hasmonejců, zabije proradného žida, který chce obětovat modlám, a prchne se svými pěti syny do hor. Tak dochází k odboji, jehož posláním bylo ničit pohanské oltáře, likvidovat nepřitele a vydobýt židům znovu svobodu.

Po Matitjášově smrti se stane vůdcem povstání Juda zvaný Makabejský (makkābī = kladivo); po něm obě knihy dostaly své jméno. Ten dobývá jedno vítězství za druhým. Získá židům náboženskou svobodu, očistí chrám zneuctěný pohany a posvětlí nově zbudovaný oltář 25. dne měsíce kislevu (= asi 14. prosince) roku 164 př. Kr. (sr 4,52,59 J 10,22). Tento Judův čin si židé dodnes připomínají svátkem zvaným channúk (tj. [znovu]posvěcení [chrámu]).

Po Judovi nastoupil r. 160 na jeho místo Jónatan, který byl zároveň nejvyšším knězem. Když zahynul, stanul v čele odboje jeho bratr Šimeón (143—134); byl zavražděn svým ambiciózním zetěm a podvelitelem Ptolemaiem. Kniha končí zmínkou o počátku vlády Jóchanana či Jana Hyrkána (r. 134 př. Kr.). Judea dosáhla za Hasmonejců politické samostatnosti v letech 142—63.

První kniha Makabejská byla původně napsána hebrejsky formou kronikářského záznamu kolem r. 100 př. Kr. Později byla přeložena do řečtiny, v níž se pak zachovala. Hlavní důraz knihy spočívá na věrnosti Hospodinově smlouvě a na bezpodmínečné poslušnosti Zákona, a to i za cenu života. (Druhá Makabejská obrátí pozornost především na chrám.)

DOBOVÉ POZADÍ

Alexander Veliký

I¹ Alexander Makedonský, syn Filipův, vládl nejprve v Řecku. Pak vytrhl ze země Kitejců, porazil Dareia, krále Peršanů a Médů, a stal se místo něho králem.² Vedl četné války, zmocnil se ohrazených měst a pobil krále země.³ Dostal se

až na konec světa a vyplenil mnoho národů. Když *celý* svět před ním ztichl, jeho pýcha neznala hranic. ⁴ Shromáždil velmi silné vojsko, opanoval území *jiných* národů a vládařů, a *všichni* mu museli odvádět daně. ⁵ Potom však ulehl a poznal, že se blíží smrt. ⁶ Svolal své vznešené dvořany, s ním od mládeí vychované, a ještě za svého života mezi ně rozdělil království a. ⁷ Alexander zemřel po dvanácti letech vlády. ⁸ Vlády se ujali jeho dvořané, každý na svém údělu. ⁹ Všichni si po jeho smrti nasadili *královské* členky a po nich zase na mnoho let jejich synové; napáchali mnoho zlého v zemi.

Antiochos IV. Epifanés

¹⁰ Z nich vzešel hříšný výhonek, Antiochos Epifanés^b, syn krále Antiocha, který byl rukojmím v Římě. Ten se ujal vlády v roce stém třicátém sedmém helénské éry.

¹¹ V oněch dnech vzešli z Izraele svévolníci a svedli mnohé. Říkali: „Pojďme a uzavřeme smlouvu s okolními pohany; vždyt v té době, co jsme se jich stranili, potkalo nás *jen* mnoho zlého.“ ¹² Ten návrh se zalíbil ¹³ a někteří z lidu se ochotně vypravili ke králi. Ten jim dal plnou moc žít podle práva pohanů. ¹⁴ Vystavěli v Jeruzalémě stadion podle vzoru pohanů ¹⁵ a odstranili *znamení* své obřizky. Odpadli od svatě smlouvy a spráhli se s pohany, propůjčili se k páchání zla.

¹⁶ Když měl Antiochos zato, že se jeho vláda upevnila, zatoužil vládnout i nad Egyptem, aby tak kraloval nad dvěma říšemi. ¹⁷ Vtrhl do Egypta^c s obrovským vojskem a s válečnými vozy, se slony a jízdou a s velikým loďstvem, ¹⁸ a vedl válku proti egyptskému králi Ptolemaiovi. Ptolemaios se před ním obrátil na útěk, protože měl mnoho padlých a raněných. ¹⁹ *Antiochos* dobyl egyptská opevněná města a zemi vyplenil. ²⁰ Po porážce Egypta se Antiochos vrátil roku stého čtyřicátého třetího a napadl Izraele. S obrovským vojskem vtrhl do Jeru-

^a Alexander Veliký zemřel teprve dvaatřicetiletý r. 323 v Babylóně. Konečný rozpad jeho říše nastal až po porážce posledního vážného uchazeče o jeho trůn, krále Antigona Kyklópa [Jednookého] r. 301 u Ipsu v Malé Asii.

^b On je patrně míněn v 2,48.62. Vládl v letech 175—164 př. Kr.

^c Jde o první výpravu proti Ptolemaiovi Filométorovi r. 169, kterou 2Mak nezmiňuje.

(1,1) : Jr 2,10 (3) : Ez 28,5,17 Da 5,20 :: Ž 131,1 (10nn) // 2Mak 4,7—17 (12) :: Ž 101,3 (15) :: 1K 7,18 (16nn) // 2Mak 5,11—21 (17) Da 11,25—28 (21) Da 8,11n (26n) : Jr 7,34 16,9 25,10 Am 8,13 Zj 18,23

zaléma. ²¹ Zpupně vešel do svatyně a uloupil zlatý oltář a svícen se vším příslušným vybavením, ²² i stůl na předkladné chleby, obětní misky, poháry a zlaté kadidelnice, jakož i oponu a věnce. Zlatou ozdobu na průčelí chrámu a všechno *zlato* dal sloupat. ²³ Zmocnil se stříbra, zlata i vzácných nádob a odvezl s sebou všechny poklady, jež objevil v úkrytech. ²⁴ Když všechno vyplenil, odtáhl do své země. Způsobil krveprolití, a pyšnil se *tím*. ²⁵ Všude v Izraeli nastal veliký smutek. ²⁶ Naříkali vůdcové a starší lidu, dívky a jinoši chřadli, uvadla krása žen. ²⁷ Každý ženich zpíval žalozpěv a každá *nevěsta* seděla v manželské ložnici a plakala. ²⁸ I země se chvěla kvůli svým obyvatelům a všechn dům Jákobův se oděl zahabním.

Apollónios v Jeruzalémě

²⁹ Po dvou letech poslal král do judských měst vrchního výběrčího daní a ten přitáhl s obrovským vojskem k Jeruzalému. ³⁰ Lstivě mluvil k jeho obyvatelům o míru, a když mu uvěřili, znenadání na město udeřil. Způsobil velikou pohromu a zahubil mnoho izraelského lidu. ³¹ Město vydrancoval a zapálil, pobořil domy a hradby kolem města. ³² *Vojáci* odvěkli do zajetí ženy a děti, zmocnili se i stád. ³³ Pak obehnali Davidovo město vysokou a pevnou hradbou s mohutnými věžemi, aby jim sloužilo jako pevnost^d. ³⁴ Usadili tam hříšné pohany, muže svévolné, kteří se tam opevnili. ³⁵ Tam také uskladnili zbraně i potravu a kořist, kterou nakradli v Jeruzalémě. Stali se velikou hrozbou. ³⁶ Stali se úkladným nebezpečím pro svatyni a natrvalo hrozivým protivníkem pro Izraele. ³⁷ Kolem chrámu prolévali nevinnou krev a svatyni poskvřovali. ³⁸ Obyvatelé Jeruzaléma se kvůli nim rozprchli a *město* se stalo příbytkem cizinců. Vlastním potomkům se stalo cizinou, jeho děti je opustily. ³⁹ Jeho svatyně zpusťla jako poušť, svátky se proměnily ve dny zármutku, sobotní slavnosti v potupu, čest přišla v opovržení. ⁴⁰ Jak *bylo dříve plné* slávy, tak bylo nyní plně pohrdání, jeho pýcha se změnila v truchlení.

^d Nejde o „město Davidovo“ ležící na jih od chrámového okrsku, nýbrž o město vybudované na západ od Sýrařského úvalu.

(28) : Am 8,8; : Jr 3,25 (29nn) // 2Mak 5,24—26 (30) 1Mak 7,10 (36) : Ex 34,12 (37) Ž 106,38 (38) 1Mak 2,12 4,38 : Am 8,10 (41nn) // 2Mak 6,1—11 (54) Da 11,31 12,11 Mt 24,15 (63) : 2Mak 6,18n

Zákazy pro židy

41 Král dal vyhlásit v celém království, že se všichni musí stát jednolitým lidem, 42 že každý musí opustit vlastní obyčej. Všechny národy se rozkazu krále podrobily, 43 i mnohým z Izraele se zalíbila králova bohoslužba, obětovali modlám a znesvěcovali sobotu. 44 Král poslal do Jeruzaléma a do judských měst posly s vyhláškami, že budou muset žít podle zákonů, jež byly jejich zemi cizí^e. 45 Nařídil zrušit zápalné oběti i obětní dary a úlitby ve svatyni, znesvěcovat soboty a svátky, 46 poskvrnit svatyni a svaté věci, 47 stavět oltáře, posvátné háje a modly, obětovat vepře a nečistá zvířata, 48 syny nechat neobřezané a jejich duše poskvrňovat všemožnou nečistotou a ohavností, 49 až by byla vymýcena každá vzpomínka na Boží zákon a změněna všechna jeho ustanovení. 50 Kdo by pak nedjednal podle králova zákona, nechť zemře. 51 Podobná nařízení vydal pro celé království. Nade všim lidem ustanovil dohlížitele a judským městům nařídil, aby jedno po druhém obětovalo. 52 Mnozí z lidu se k nim připojili, všichni, kdo odpadli od Zákona a v zemi páchali zlo. 53 Izraele donutili uchylovat se do skrýší, kdekoli se dalo najít útočiště.

54 Patnáctého dne měsíce kisleu roku stého čtyřicátého pátého Antiochos postavil na oltáři ohybnou modlu^f; podobné oltáře stavěli také v okolních judských městech 55 a pálili kadídlo u dveří domů a na ulicích. 56 Knihy Zákona, které našli, roztrhali a spálili. 57 Byla-li u někoho nalezena kniha smlouvy nebo hlásil-li se někdo k Zákonu, byl podle královského rozsudku popraven. 58 Pohané dávali Izraeli pocítit svou moc, měsíc co měsíc vyslídili vždy někoho ve městech. 59 Každého pětadvacátého dne v měsíci obětovali na obětišti postaveném na vrchu oltáře. 60 Podle rozkazu zabíjeli i ženy, které daly obřezat své syny, 61 a kojence oběsili na jejich šíjích. Vraždili z jejich rodin i ty, kdo děti obřezávali. 62 Mnozí v Izraeli však zůstali pevní a jen se utvrzovali v tom, že nebudou jíst nečisté. 63 Byli odhodláni raději zemřít, než se poskvrnit nečistým jídlem a znesvětit tak posvátnou smlouvu; a také zemřeli. 64 Na Izraele dolehl převeliký hněv.

^e Podrobněji viz 2Mak 6,2—7.

^f Jde o oltář Dia Olympského, jehož ctitelem Antiochos IV. byl. Pro pohané obyvatelstvo Sýrie a Palestiny to byl jejich bůh Baal-šamém = Pán nebes. K jeho uctívání sr Da 9,27 11,31 12,11.

Vystoupení kněze Matitjáše

2¹ V těch dnech povstal Matitjáš, syn Jóchanana, syna Šimeónova. Byl knězem ze synů Jójaribových z Jeruzaléma, ale bydlel v Modeínu. 2 Měl pět synů: Jóchanana zvaného Gaddí, 3 Šimeóna zvaného Thassi, 4 Judu zvaného Makabejský, 5 Eleazara zvaného Auaran, Jónatana zvaného Apfús. 6 Viděl, jak se lidé rouhají v Judsku i v Jeruzalémě, a zvolal: 7 „Běda mně, že jsem se narodil, abych viděl zkázu svého lidu, zkázu svatého města! Mám tu klidně sedět, když je město vydáno do rukou nepřátel a svatyně do rukou cizáků? 8 Jeho chrám je jako muž beze cti. 9 Všechno, co bylo jeho slávou, odvěkli jako kořist, na ulicích zabíjeli jeho děti, jeho jinoši zhynuli mečem nepřítelů. 10 Který pronárod ještě u nás nevládl a nekořistil? 11 Všechna okrasa byla vzata městu, jež dříve svobodné se teď stalo otrokem. 12 Hle, co nám bylo svaté, krásné a slavné, pohané zpusťovali a znesvětili. 13 K čemu je nám ještě život?“ 14 Pak roztrhl Matitjáš a jeho synové svá roucha, oblékli žíněný šat a hořce naříkali.

15 Královi lidé, nutící lid k odpadnutí, přišli také do města Modeínu, aby zde dohlédli na konání obětí. 16 Sešli se k nim mnozí Izraelci, i Matitjáš a jeho synové přišli na shromáždění. 17 Královi lidé oslovili Matitjáše: „Jsi popředním v tomto městě, jsi slavný a vlivný, máš za sebou syny a přátele, 18 předstoup tedy jako první a učiň, co král nařizuje, jako to udělal lid ostatních národů i judští mužové a ti, kdo zůstali v Jeruzalémě. Pak budete královými přáteli ty i tvoji synové; poctí vás stříbrem, zlatem a mnohými dary.“ 19 Matitjáš mocným hlasem odpověděl: „I když všechny národy v králově říši krále poslouchají a každý od náboženství svých otců odpadá a podrobuje se královým nařízením, 20 já i moji synové a přátelé budeme žít podle smlouvy našich otců. 21 Bože chraň, abychom opustili Zákon a jeho ustanovení. 22 Králových nařízením neuposlechneme a od svého náboženství se neodchýlíme napravo ani nalevo!“ 23 Když domluvil, předstoupil jeden židovský muž před očima všech, aby obětoval na oltáři v Modeínu podle králova nařízení. 24 Když to Matitjáš uviděl, rozhorlil se do

^g Jójarib byl předákem první služební třídy kněžské (1Pa 24,7). Z ní pocházel dosazený velekněz Jónatan (1Mak 10,20).

(2,1) 1Pa 24,7 Neh 12,4 (12) 1Mak 1,39 (14) 1Mak 4,38 (18) : Da 11,39n (20n) : Joz 24,15 (22) : Da 3,18 Žd 11,23 (24) : Dt 13,7—12

hloubi duše a zachvácen spravedlivým hněvem vrhl se na něho a u oltáře ho zabil. ²⁵ Současně zabil i králova zmocněnce, který vynucoval oběti, a rozbořil oltář. ²⁶ Horlil pro Zákon, jak to učinil kdysi Pinchas Zimrůmu, synu Salómovu.

²⁷ Potom Matitjáš provolával po městě: „Každý, kdo horlí pro Zákon a zachovává smlouvu, ať jde za mnou!“ ²⁸ Nato on a jeho synové uprchli do hor a všechno, co měli, zanechali ve městě.

Vzpoura a úspěch

²⁹ Do pouště tehdy odcházeli mnozí, kdo hledali právo a spravedlnost. Usazovali se tam ³⁰ se svými dětmi, ženami a stády, neboť zlé časy na ně tvrdě dolehly. ³¹ Královským úředníkům a vojenské posádce v Jeruzalémě, v Davidově městě, bylo oznámeno, že se mužové mařící královské rozkazy uchýlili do úkrytů v poušti. ³² Mnoho vojáků se vydalo je stíhat, dostihli je, obklíčili a chystali se napadnout je v den sobotní. ³³ Vyzývali je: „Zanechte odporu! Vyjděte a učiňte, co nařizuje král, a budete žít!“ ³⁴ Odpověděli: „Nevyjdeme h a neučiníme, co nařizuje král; ani za nic neposkvrníme sobotu.“ ³⁵ Vojáci tedy na ně bezodkladně udeřili, ³⁶ ale oni jim neodpovídali ani kamenem po nich nehodili ani úkryty nezatarasili. ³⁷ Říkali si: „Raději všichni zemřeme ve své bezúhonnosti; nebe i země jsou svědky, že je to nespravedlivé vraždění.“ ³⁸ A tak na ně vojáci zaútočili, přestože byla sobota; zahynuli všichni i jejich ženy a děti i stáda, téměř tisíc lidí.

³⁹ Když se to Matitjáš a jeho přátelé dověděli, velmi nad nimi hořkovali. ⁴⁰ Ujistili se navzájem: „Jestli všichni uděláme to, co udělali naši bratři, a nebudeme s pohany bojovat za svůj život a za Boží příkazy, co nejdříve nás vyhladí z povrchu země.“ ⁴¹ Toho dne rozhodli: „Proti každému, kdo proti nám začne válku, budeme bojovat i v den sobotní! Nedáme se všichni pobít, abychom jako naši bratři zemřeli v ukrytech.“ ⁴² Tehdy se k nim přidala skupina chasídů, statečných bohatýrů

^h Podle mišny bylo dovoleno ujít za sobotu jen vzdálenost 2000 loktů, tj. zhruba 1 km.

ⁱ Josephus Flavius (Starožitnosti XII.274). uvádí, že byli v jeskyních upálení (sr též 2Mak 6,11).

(26) Nu 25,6n.14 (28) 2Mak 5,27 : Mk 13,14 (34) Ex 16,29 (42) 1Mak 7,13 : 2Mak 14,6 (52) Gn 15,6 Ř 4,3.22 Ga 3,6 Jk 2,23 (53) Gn 39,

v Izraeli, věrně oddaných Zákonu. ⁴³ Přidali se i ti, kdo uprchli před zlými poměry, a byla to dobrá posila. ⁴⁴ Postavili vojsko a ve svém hněvu a ve svém rozhořčení pobíjeli hříšníky a svévolníky. Ostatní se rozutekli mezi pohany, aby se zachránili. ⁴⁵ Matitjáš a jeho druhové vojensky procházeli zemí, bořili oltáře ⁴⁶ a obřezávali neobřezané děti, které našli na území Izraele. ⁴⁷ Pronásledovali zpupné nepřátele a dílo se jim dařilo. ⁴⁸ Vytrhli Zákon z rukou pohanů a jejich králů a nedopustili, aby ten hříšník *pozdvíhl* roh.

Smrt Matitjášova

⁴⁹ Když se přiblížil den Matitjášovy smrti, řekl svým synům: „Nyní má u nás vládu zpupnost a *drtí nás* potupa, přišel čas pohromy a zuřivého hněvu. ⁵⁰ Vy, děti, horlivě zastávejte Zákon a *buďte hotovi* dát své životy za smlouvu našich otců. ⁵¹ Mějte na paměti činy, které vykonali ve své době vaši otcové, a získáte si velkou slávu a jméno navěky. ⁵² Abraham byl přece skrze zkoušku shledán věrným a bylo mu to počítáno za spravedlnost. ⁵³ Josef zachoval příkázání i ve chvíli velké úzkosti a stal se pánem Egypta. ⁵⁴ A náš otec Pinchas pro svou velkou horlivost dostal smlouvu trvalého kněžství. ⁵⁵ Jozue, protože splnil rozkaz, stal se soudcem v Izraeli. ⁵⁶ Káleb, protože vydal svědectví před shromážděním, dostal úděl v zemi i. ⁵⁷ David byl za své milosrdenství odměněn dědičně královským trůnem navěky. ⁵⁸ Elijáš, protože velice horlil pro Zákon, byl vzat do nebe. ⁵⁹ Chananjáš, Azarjáš a Míšael byli pro svou víru zachráněni z ohně, ⁶⁰ Daniel byl pro svou bezúhonnost vyrván z tlamy lvů k. ⁶¹ Tak uvažte, že od pokolení do pokolení ti, kdo doufali v Boha, neklesli. ⁶² Nebojte se řečí hříšníka, jeho sláva skončí v hnoji mezi červy. ⁶³ Dnes je na vrcholu a zítra už tu není, protože se obrátil v prach a je veta po jeho plánech. ⁶⁴ Děti, vzmužte se a statečně stůjte při Zákonu, protože v něm dojdete slávy. ⁶⁵ Víím, že váš bratr Ši-

ⁱ jako v Sír 46,9 se uvádí Káleb spolu s Pinchasem a Jozuou, takže autor 1Mak patrně znal knihu Sírachovcovu.

^k Autor 1Mak patrně znal knihu Daniel nebo aspoň vyprávění o Danielovi.

7—12; Gn 41,37—45 (54) Nu 25,10—13 (55) Joz 1,2 Sír 46,1 (56) Nu 13,30 14,24 Joz 14,6 Sír 46,7 (57) 1S 24,21 2S 5,12 Sír 47,2.11 (58) 2Kr 2,11 Sír 48,9 (59) Da 3,26 (60) Da 6,22n : Da 14,40n (68) : Jl 4,4 (69) : Gn 25,8 1Kr 11,43

meón je muž rozvážný, bude vám otcem, vždycky ho poslouchajte. ⁶⁶ Juda Makabejský, od mládí udatný bohatýr, bude velitelem vojska a povede boj všeho lidu. ⁶⁷ Shromážděte k sobě všechny, kdo žijí podle Zákona, a pomstěte křivdu spáchanou na našem lidu. ⁶⁸ Dejte odplatu pohanům a pevně se držte předpisů Zákona.“ ⁶⁹ Potom jim požehnal a byl uložen ke svým otcům¹. ⁷⁰ Zemřel ve stém čtyřicátém šestém roce *helénské éry* a byl pohřben v hrobce svých předků v Moděnu. Všechen Izrael jej hořce oplakával.

JUDA MAKABEJSKÝ

V čele povstání

3 ¹ Na jeho místo nastoupil *jeho* syn Juda zvaný Makabejský. ² Pomáhali mu všichni bratři a ti, kdo se přidali k jeho otcovi, a s nadšením vedli boj Izraelců. ³ Juda rozšířil slávu svého lidu, oblékl pancíř jako obr, oděš se vojenskou zbrojí, postupoval bitvu za bitvou a jeho meč byl záštitou celému šiku. ⁴ Svými činy se podobal lvu, lvímu mláděti řvoucímu na kořist. ⁵ Vyhledával a pronásledoval svévolníky, upaloval ty, kdo týrali jeho lid. ⁶ Svévolníci ze strachu před ním utíkali, budil děs u všech věrolomníků, jeho rukama se zdárně uskutečňovala záchrana. ⁷ Způsobil trpké chvíle mnohým králům, svými činy potěšil Jákoba, navěky bude požehnaná jeho památka. ⁸ Procházel judskými městy, hubil v nich svévolníky, odvracel *Boží* hněv od Izraele, ⁹ proslavil se až na konec země, přitahoval k sobě ty, kdo byli na pokraji záhuby.

Vítězství nad Apollóniem a Sérónem

¹⁰ Apollónios shromáždil pohany a velké vojsko ze Samařska, aby bojoval s Izraelem. ¹¹ Když se to Juda dozvěděl,

¹ Podobně jako praotcové lidu (Gn 25,8 aj.) nebo judští králové (1Kr 11,43 aj.). Tímto výrokem se vyzdvihuje spjatost s vyvoleným lidem a nezrušitelnost smlouvy Hospodinovy; ani smrt nevyvrve věřícího z tohoto obecenství.

(3,1) 1Mak 2,4 (5) 1Mak 5,5.44 2Mak 8,33 (16) : Joz 10,11 (18) 1S

vytrhl proti němu, porazil ho a zabil. Bylo mnoho raněných a padlých a ostatní se rozutekli. ¹² Ukořistili jejich *zbroj* a Juda si vzal Apollóniův meč, se kterým pak bojoval po všechny dny. ¹³ I uslyšel Sérón, vůdce syrského vojska, že Juda u sebe shromáždil zástup, sbor věrných, odhodlaných k boji, ¹⁴ a řekl: „Porazím Judu a s ním ty, kdo znevážili králův výnos; získám si tak věhlas a proslavím se v království.“ ¹⁵ Vytáhl do boje a s ním i silný zástup svévolníků, aby mu pomohli pomstít se na Izraelcích. ¹⁶ Přiblížil se až k cestě u Bét-chorónu a Juda mu vyšel vstříc s nepatrným vojskem. ¹⁷ Když Izraelci uviděli vojsko postupující proti nim, řekli Judovi: „Je nás hrstka, jak budeme moci bojovat proti tak velké přesile? A ke všemu jsme dnes vysílení a hladoví.“ ¹⁸ Juda odpověděl: „Množství lidí může být snadno zdoláno hrstkou, pro Nebe není rozdíl zachránit malým nebo velkým počtem. ¹⁹ Vítězství ve válce nezáleží na množství vojska, sílu dává Nebe. ²⁰ Jdou proti nám plni pýchy a zloby, aby vyhladili nás i naše ženy a děti, aby nás oloupili. ²¹ My však bojujeme za svůj život a za své zákony. ²² Nebe samo je rozdrť před našima očima, nebojte se jich!“ ²³ Sotvaže skončil, ihned se vrhl na nepřitele a Sérón i jeho vojsko byli rozdrzeni. ²⁴ Pronásledovali ho od cesty k Bét-chorónu až do roviny; kolem osmi set mužů padlo, ostatní utekli do země Pelištejců. ²⁵ Na okolní pronárody padla bázeň a začali mít hrůzu z Judy a jeho bratrů. ²⁶ Jeho jméno proniklo až ke králi, mezi pohany se vyprávělo o jeho bitvách.

Lýsiás správcem země

²⁷ Když to všechno slyšel král Antiochos, velmi se rozhněval. Dal svolat a shromáždít všechna vojska svého království, armádu velmi silnou. ²⁸ Otevřel svou pokladnici a vyplatil vojsku žold na celý rok s příkazem, aby byli připraveni, jakmile jich bude třeba. ²⁹ Přitom zjistil, že peněz v pokladnici je namálo a malé že jsou i daně z *judské* země, a to kvůli vzpouře a bídě, kterou sám v zemi způsobil tím, že chtěl potlačit prádné zákony. ³⁰ Báš se, že nebude mít jako dosud prostředky na výdaje a dary, které rozdával štědrou rukou víc než králové před ním. ³¹ Byl z toho bezradný a nakonec se rozhodl táhnout do Persie, vybrat z tamějších krajů daně a sehnat mnoho peněz. ³² Jako správce říše od řeky Eufratu až po hranice Egypta ponechal Lýsiáse, muže slavného a z královského rodu,

33 a svěřil mu výchovu svého syna Antiocha, dokud se sám nevrátí. 34 Dal mu polovinu vojska i slony a udělil rozkazy o všem, co měl v plánu. 35 Na obyvatele Judska a Jeruzaléma rozkázal poslat vojsko, které by rozdrtilo a zničilo vojenskou sílu Izraele a to, co zbylo z Jeruzaléma. Vyhladit jejich památku z toho místa, 36 nově osídlit jejich kraje cizinci a losem jim rozdělit jejich zemi. 37 Král si vzal druhou polovinu vojska a roku stého čtyřicátého sedmého *helénské éry* vytáhl z Antiochie, svého královského města, překročil řeku Eufrat a prošel výše položené kraje.

Gorgiás a Nikánór

38 Lýsiás určil Ptolemaia, syna Dorymenova, Nikánóra a Gorgiáse, mocné muže z králových přátel, 39 a poslal s nimi čtyřicet tisíc mužů a sedm tisíc jezdců, aby vtrhli do Judska a podle králova rozkazu je úplně zpustošili. 40 Vytáhli s vojskem a došli do blízkosti Emauz, kde se utábořili na rovině. 41 Když se o tom dozvěděli kupci té krajiny, přišli do tábora s velkým množstvím stříbra a zlata a s okovy, aby si Izraele koupili za otroky. K vojsku se připojily oddíly ze Sýrie i z jiných zemí. 42 Juda a jeho bratři poznali hrozící nebezpečí. *Když uviděli vojska tábořit na jejich území a když se doslechli o králově rozkazu nařizujícím úplné vyhlazení lidu,* 43 povzbuzovali jeden druhého: „Zabraňme zničení svého lidu, bojujeme za svůj lid a za svatyni!“ 44 Připraveni k boji shromáždili se, modlili se a vyprošovali si slitování a milosrdenství. 45 Jeruzalém byl neobydlený jako poušť, nikdo z jeho synů nevcházel ani nevycházel, svatyně byla podupána, na hradě se usadili cizinci, stal se útulkem pohanů. Radost byla odňata Jákobovi, zmlkla loutna i citara.

Shromáždění v Mispě

46 Shromážděné vojsko odešlo proto do Mispy naproti Jeruzalému, neboť Mispa byla dříve pro Izraele místem modlitby. 47 Toho dne se postili, oblékli žíněné roucho, posypali si hlavu popelem a roztrhli svůj oděv. 48 Otevřeli knihu Zákona, aby

14,6 (32) 2Mak 10,11 11,1 13,2 (36) : Da 11,39 (38nn) // 2Mak 8, 8—15 (38) 1Mak 7,26 2Mak 4,45 10,14 12,32 (46nn) // 2Mak 8,16—23 (46) : Sd 20,1 1S 7,5 1Kr 15,22 Jr 40,6 41,1 (49) Nu 6,2—21 (55)

tam hledali odpověď m, jako *ji hledají* pohané u svých model. 49 Přinesli tam i kněžská roucha, prvotiny a desátky, svolali i nazíry, kteří splnili *počet dní svého slibu*, 50 a hlasitě volali k Nebi: „Co máme s těmito *muži* dělat, kam je máme zavést? 51 Tvá svatyně je podupána a znesvěcena, tvoji kněží úpí v pláči a ponižení. 52 Hle, pohané se proti nám shlukli, aby nás vyhladili, ty víš, co s námi zamýšlejí. 53 Jakpak budeme moci před nimi obstát, jestliže ty nám nepomůžeš?“ 54 Potom ztroubili na polnice a spustili mohutný pokřik. 55 Juda ustanovil velitele lidu, tisícníky, setníky, padesátníky a desátníky, 56 a potom každého, kdo stavěl dům nebo měl před svatbou, popřípadě zakládal vinici anebo byl bázlivý, vybídl podle předpisu Zákona, aby se vrátil domů. 57 Tábor se pak přestěhoval na jih od Emauz. 58 Juda vydal rozkaz: „Opásejte se a buďte stateční. Časně ráno buďte připraveni k boji s těmito pohaný, kteří se srotili proti nám, aby zničili nás i naši svatyni. 59 Je lépe zemřít v boji, než se dívat na neštěstí našeho lidu a svatyně. 60 Ale ať se stane podle vůle Nebes!“

Vítězství u Emauz

4 1 Gorgiás vzal pět tisíc mužů a tisíc vybraných jezdců a v noci vyrazil z tábora, 2 aby přepadl tábor židů, a náhle na něj udeřil. Vedlo je mužstvo hradní posádky. 3 Juda se to dozvěděl a se svým vojskem se přesunul, aby královo vojsko přepadl u Emauz, 4 dokud ještě některé jeho oddíly byly mimo tábor. 5 Gorgiás vtrhl v noci do Judova ležení, ale nikoho tam nenašel. Vydal se hledat je do hor, protože si myslel: Prchají před námi. 6 Juda se však časně zrána objevil na rovině se třemi tisíci muži. Neměli však štíty ani meče, jak by byli chtěli. 7 Viděli, že tábor nepřátel je silně opevněný a dobře střežený, obklopený jezdci, samými zkušenými bojovníky. 8 Tu řekl Juda mužům, kteří byli s ním: „Nebojte se jejich množství, nestrachujte se střetnout se s nimi; 9 vzpomeňte si, jak byli zachráněni naši otcové při Rudém moři, když je pronásledoval farao s vojskem.

^m Tento způsob dotazování po vůli Boží není v kanonických knihách nikde doložen.

: Ex 18,21 (56) Dt 20,5—8 : Sd 7,3 (58) : 1Pa 19,13 (4,1nn) // 2Mak 8,23—29,34—36 (1) 1Mak 3,38 (8) : Dt 20,3 (9) Ex 14,26—31 15,19 Joz 24,6n Ž 106,7—11 (13) Nu 10,9 (15) : 2Pa 26,6

10 Volejme nyní k Nebi; snad se mu zalíbí a rozpomene se na smlouvu s našimi otci a rozdrťí dnes toto vojsko před našima očima, 11 aby všichni pohané poznali, že tu je, kdo vykoupil a zachraňuje Izraele.“ 12 Když cizáci vzhledli a uviděli je postupovat proti sobě, 13 vytáhli z tábora k boji. Judovi mužové zaduli do polnic 14 a rozpoutala se bitva; pohané v ní byli poraženi a utekli směrem k rovině. 15 Všichni, kdo se opozdili, padli mečem, protože židé je pronásledovali až do Gezeru a do roviny edómské, do Ašdódu a Jabny; padlo z nich na tři tisíce mužů. 16 Juda se svým vojskem je přestal pronásledovat a vrátil se zpátky. 17 Řekl lidu: „Nemyslete na kořist, ještě nás čekají boje. 18 Gorgiás se svým vojskem je v horách blízko nás! Vytrvejte tedy v boji s našimi nepřáteli a až bude po všem, vezmete si svou kořist podle libosti.“ 19 Zatímco ještě mluvil, bylo vidět, jak se jakýsi nepřátelský oddíl vynořuje z hor. 20 Cizáci spatřili, že se jejich oddíly obrátily na útěk a že židé zapalují tábor; stoupající kouř svědčil o tom, co se stalo. 21 Tento pohled je velmi poděsil; a když navíc spatřili Judovo vojsko připravené na rovině k boji, 22 uprchli všichni do pelištejské země. 23 Potom se Juda vrátil do tábora pro kořist; pobrali v něm množství zlata a stříbra, látek z purpuru fialového i rudého a mnoho jiného bohatství. 24 Na zpáteční cestě zpívali chvalozpěvy k Bohu v nebi, že je dobrý, že jeho milosrdenství je věčné. 25 Ten den byl pro Izraele dnem velikého vysvobození.

26 Ti z cizáků, kdo se zachránili, přišli k Lýsiásovi a oznámili mu všechno, co se stalo. 27 Zděsil se, když to uslyšel, a zuřil, že to s Izraelem nedopadlo tak, jak si přál a jak to nařizoval králův rozkaz.

Lýsiás poražen

28 Příštího roku sebral šedesát tisíc vycvičených mužů a pět tisíc jezdců, aby Izraele úplně potřel. 29 Vpadli do Edómska a utábořili se v Bét-súruⁿ. Juda se jim postavil s deseti tisíci muži. 30 Při pohledu na jejich mocné vojsko se modlil takto: „Požehnaný jsi, vysvoboditeli Izraele! Ty jsi zlomil obrovskou sílu rukou svého služebníka Davida, tys vydal tábor Pelíš-

ⁿ Lýsiás obešel Judsko přímořskou rovinou a napadl je od jihu.

tejců do rukou Saulova syna Jónatana a jeho zbrojnoše. 31 Stejně vydej do rukou svého izraelského lidu tento tábor nepřítel, ať jsou zahanbeni se svou vojenskou silou i jízdou! 32 Nažeň jim strach, zlom jejich zpupnou odvahu, ať jejich porážka jimi otřese. 33 Sraz je mečem těch, kdo tě milují, ať tě slaví svými chvalozpěvy všichni, kdo znají tvé jméno.“ 34 Vojska se střetla a z tábora Lýsiásova padlo na pět tisíc mužů, našli smrt v boji zblízka. 35 Když Lýsiás viděl, že je jeho vojsko rozprášeno a že vzrůstá odvaha Judových vojáků, i jak jsou všichni odhodláni žít nebo hrdinně padnout, vrátil se do Antiochie^o. Tam najal nové žoldnéře, aby s ještě větší silou znovu vtrhl do Judska.

Vyčištění chrámu

36 Potom Juda a jeho bratři vyhlásili: „Naši nepřátelé jsou rozdrčeni, pojďme očistit a znovu posvětit svatyni!“ 37 Všecko vojsko se shromáždilo a pochodovalo na horu Sijón. 38 Spatřili svatyni pustou, oltář znesvěcený, brány spálené, nádvoří zarostlé křovím jako v lese nebo na hoře, kněžské místnosti zcela zpustošené. 39 Roztrhlí svá roucha a s velkým nářkem si syпали na hlavu popel. 40 Padli tvář k zemi, troubili na polnice a volali k Nebi. 41 Tehdy určil Juda oddíl, aby chránil před útokem z tvrze ty, kdo budou čistit svatyni. 42 Poté vybral bezúhonného kněze oddané Zákonu, 43 aby očistili svatyni a znesvěcené kameny odnesli na smetiště. 44 Radili se, co mají dělat s oltářem zápalných obětí, který byl znesvěcen. 45 Správně se rozhodli, že jej strhnou, aby nebylo pro ně potupou, že jim jej pohané poskvrnili. Zbořili jej tedy 46 a kameny z něho uložili na vhodném místě na chrámové hoře, dokud nepovstane prorok, který by rozhodl, co se má s nimi stát. 47 Pak vzali neotesané kameny podle Zákona a postavili nový zápalný oltář podle vzoru dřívějšího. 48 Znovu zbudovali svatyni i vnitřní zařízení a vysvětili nádvoří, 49 zhotovili nové posvátné nádoby a do svatyně vnesli svícen, kadidlový oltář a stůl. 50 Na oltáři zapálili kadidlo a zažehli světla na svícnu, aby osvětlovala

^o Podle 2Mak 11,13n nabídl židům příměří.

vnitřek chrámu. ⁵¹ Na stůl položili chleby, zavěsili závěsy a šťastně dokončili, co započali. ⁵² Dvacátého pátého dne devátého měsíce (je to měsíc kislew) roku stého čtyřicátého osmého vstali časně ráno ⁵³ a na novém oltáři přinesli oběť podle Zákona. ⁵⁴ Bylo to právě ve výroční den, kdy svatyni znesvětili pohané, ve kterém byla nyní znovu posvěcena zpěvem žalmů s citarami, harfami a cymbály. ⁵⁵ Všechn lid padl na tvář, klaněl se a dobrořečil Nebi, že jim dopřálo zdar. ⁵⁶ Osm dní slavili posvěcení oltáře, s radostí přinášeli zápalné oběti, obětovali oběti za zachránění a oběti chvály. ⁵⁷ Průčelí chrámu ozdobili zlatými věnci a štítky, obnovili vstupní bránu i kněžské místnosti a zavěsili dveře. ⁵⁸ Lid prožíval velkou radost, že byla odčiněna potupa *způsobená* pohany. ⁵⁹ Juda, jeho bratři a celé shromáždění Izraele se usnesli, že každoročně od dvacátého pátého dne měsíce kislewu budou osmidenním veselím a díkůvzdáním slavit posvěcení oltáře. ⁶⁰ Tehdy také vystavěli okolo hory Sijónu vysoké hradby a pevné věže, aby pohané nemohli přijít a rozbořit je, jak to udělali předtím. ⁶¹ Dosadili tam posádku na obranu *Sijónu* a opevnili k jeho ochraně i Bét-súr, aby lid měl ochranu před Edómci.

Proti Edómcům a Amóncům

5 ¹ Když se okolní pohané dozvěděli, že je zápalný oltář znovu vybudován a svatyně posvěcena, vzplanuli vztekem ² a rozhodli se, že sprovodí Jákobovo pokolení ze svého středu. Začali *izraelský* lid vraždit a vyhlazovat. ³ Bojoval tedy Juda proti synům Ezauovým v Edómsku, a to proti Akrabateně, protože znepokojovali Izraelce. Zahnal je do úzkých, způsobil jim velkou porážku a pobral jim kořist. ⁴ Pamětliv zloby Baianovců ^q, kteří byli jeho lidu pastí a léčkou tím, že zákeřně číhali u cest, ⁵ zahnal je do věží, oblehl je, vyřkl nad nimi klatbu a věže spálil se všemi, kdo v nich byli. ⁶ Pak se obrátil proti Amóncům a střetl se s Timótheem, který velel početnému a silnému vojsku. ⁷ Utkal se s nimi v mnohých bitvách, potřel je a zničil. ⁸ Zabral i Jaezer s jeho obcemi a vrátil se do Judska.

^p Je to 14. prosinec r. 164 př. Kr., tedy tři roky po znesvěcení oltáře oběťmi Diovi (sr 1,59) v den králových narozenin.

^q Jde o bližší neznámý kmen, patrně arabský.

Gileáďští a Galilejští

⁹ Také pohané v Gileádu se vrhli na Izraelce bydlící na jejich území, aby je vyhubili. Ti *před nimi* uprchli do pevnosti Dathemy ¹⁰ a poslali Judovi a jeho bratrům list se vzkazem: „Okolní pohané se na nás vrhli, aby nás vyhubili, ¹¹ chystají se přitáhnout a dobýt pevnost, do které jsme se utekli, vůdcem jejich vojska je Timótheus. ¹² Přijď a vysvobod' nás z jejich rukou, neboť mnoho našich už padlo, ¹³ mrtví jsou všichni naši bratři v Tubii^r, jejich ženy, děti a majetek *jim* padly za kořist, zahynulo tam asi tisíc mužů.“ ¹⁴ Ještě tento list ani nedočetli a už přišli poslové z Galileje s roztrženými rouchy a oznamovali: ¹⁵ „Všichni z Ptolemaidy, Týru a Sidónu, celá pohanská Galilea, všichni se spojili, aby nás vyhubili.“ ¹⁶ Když Juda a lid uslyšeli tyto zprávy, bylo svoláno velké shromáždění, aby se poradili, jak pomoci v tísní bratrům napadeným nepřátelei. ¹⁷ Juda řekl svému bratru Šimeónovi: „Vyber si muže a jdi vysvobodit své bratry v Galileji, já a můj bratr Jónatan potáhneme do Gileádu.“ ¹⁸ K obraně Judska zanechal Josefa, syna Zekarjášova a velitele Azarjáše se zbytkem vojska. ¹⁹ Nařídil jim: „Buďte v čele tohoto lidu, dokud se nevrátíme, a nepouštějte se do boje s pohany.“ ²⁰ Šimeónovi bylo přiděleno tři tisíce mužů, s nimiž měl táhnout do Galileje, Judovi osm *tisíc* do Gileádu. ²¹ Šimeón vytáhl do Galileje, svedl četné bitvy s pohany a porazil je. ²² Pronásledoval je až k branám Ptolemaidy. Z pohanů padlo na tři tisíce mužů a jejich výzbroj se stala Šimeónovou kořistí. ²³ Vzal s sebou všechny muže z Galileje a z Arbatů i se ženami, dětmi a celým majetkem a přivedl je za velikého jásotu do Judska. ²⁴ Juda Makabejský a jeho bratr Jónatan překročili Jordán a tři dny pochodovali pouští. ²⁵ Setkali se s Nabatejci^s, kteří se k nim chovali přátelsky a vyprávěli jim všechno, co se stalo s jejich bratřími v Gileádu: ²⁶ že mnozí z nich jsou zajatci v Bosře, Beseru, Alemách, Chasřě, Makedu a Karnajimu, vesměs velikých a dobře hrazených

^r Oblast mezi Amánem a Jordánem pod vládou židovského rodu Tóbiášovců (Neh 6,17.19 13,8 sr 2Mak 3,11).

^s V 2Mak 5,8 a 12,10 jsou označeni jako Arabové. Ještě apoštol Pavel vzpomíná (2K 11,32), jak místodržitel (nabatejského) krále Aréty dal hlídat brány Damašku, aby se Pavla zmocnil.

(5,1nn) // 2Mak 10,14—33 (5) Dt 13,13—17 (8) : Nu 21,32 (13) : 2Mak 12,17 (14) : 1Mak 2,14 (15) Jr 47,4 Mt 11,21; Iz 8,23 (21nn) // 2Mak 12,10—31 (25) 1Mak 9,35 (26) Dt 4,43 Joz 20,8 21,36 1Pa 6,60; Iz

městech. 27 Jsou zajati i v jiných městech Gileádu, ale *nepřátele* se chystají nazítří přepadnout tato města, dobýt je a v jednom dni je všechny vyhladit. 28 Tu se Juda se svým vojskem okamžitě obrátil a přes poušť se vydal do Bosry. Město dobyl a ostřím meče pobil všechno *obyvatelstvo* mužského pohlaví, sebral všechnu kořist a město zapálil. 29 Odtud se pak v noci vydal k pevnosti *Dathemě*. 30 Záhy zrána, když pozdvihli oči, viděli množství lidu — bylo ho bezpočtu —, jak zvedají žebříky a vlečou obléhací stroje, aby zahájili útok na pevnost a dobyli ji. 31 Z pevnosti se zvedal k Nebi zvuk polnic a veliký křik. Juda viděl, že boj už začal. 32 Zvolal na své vojáky: „Dnes bojujte za své bratry!“ 33 Se třemi oddíly vpadl nepříteli do týla; zaduli do polnic a vykřikovali modlitby. 34 Jakmile Timótheovi vojáci poznali, že je to Makabejský, dali se před ním na útěk. *Juda* jim způsobil velkou porážku; ten den jich padlo na osm tisíc mužů. 35 Potom odbočil do Alemy; napadl a dobyl *město* a pobil všechno *obyvatelstvo* mužského pohlaví, pobral kořist a město zapálil. 36 Odtamtud odešel a dobyl Chasfu, Maked a Beser i ostatní města Gileádu.

37 Mezitím sebral Timótheus nové vojsko a utábořil se u Rafónu na druhém břehu potoka. 38 *Juda* poslal zvědy do nepřátelského tábora, a ti mu přinesli zprávu, že to je opravdu silné vojsko^t, neboť kolem Timóthea se shromáždili všichni okolní pohané. 39 „Najali si na pomoc i Araby a táboří na druhém břehu potoka, připraveni proti tobě zasáhnout.“ *Juda* tedy vytáhl, aby se s nimi střetl. 40 Když se Timótheus dozvěděl, že se *Juda* blíží se svým vojskem k rozvodněnému potoku, řekl svým vojevodcům: „Jestliže on první přebrodí *potok* a napadne nás, nebudeme mu moci odolat, přemůže nás. 41 Jestliže se toho neodváží a utáboří se na druhém břehu řeky, přejdeme my k němu a přemůžeme ho.“ 42 Když se *Juda* přiblížil k potoku, dal nastoupit dozorcům a vydal rozkaz: „Nedovolte nikomu odpočívat, všichni ať hned vytáhnou do boje!“ 43 *Juda* přešel první proti *nepříteli* a všechn lid za ním. Při pohledu na ně se pohanský lid nadobro zhroutil, odhazovali zbraně a hledali útočiště v chrámu v Karnajimu. 44 *Juda* však dobyl i toto město a posvátný chrám zničil v plamenech se všemi, kdo

^t Podle 2Mak 12,20 prý 120.000 pěších a 2.500 jezdců.

34,6 Jr 49,13,22 (28) : Joz 6,21 8,24 (40n) : 1S 14,9n (46) 2Mak 12,27 (48) : Nu 20,17 21,21n (51) : Joz 6,17 (55nn) // 2Mak 12,32—45

v něm byli. Karnajim bylo vyvráceno a nemohlo už Judovi klást odpor.

45 Potom shromáždil *Juda* všechny Izraelce v Gileádu od nejmenšího do největšího, i ženy a děti a všechn majetek; celý ten veliký zástup se vydal na cestu do Judska. 46 Přišli k Efrónu; toto velké opevněné město leželo na cestě a nebylo možno je obejít zprava ani zleva, ale bylo nutno jím projít. 47 Obyvatelé města však zavřeli brány a zatarasili je balvany. 48 *Juda* jim po dobrém vzkázal: „Potřebujeme tudy projít, abychom se dostali do své země. Nikdo vám neublíží, jenom projdeme.“ Oni však nechtěli otevřít. 49 Proto *Juda* vydal vojsku rozkaz, aby se všichni utábořili tam, kde právě jsou. 50 Vojáci to udělali a obléhali město celý ten den a celou noc, než jim padlo do rukou. 51 Ostřím meče pobil *Juda* všechno *obyvatelstvo* mužského pohlaví, zničil město, pobral v něm kořist a prošel jím přes mrtvoly. 52 Potom přešli přes Jordán na velikou rovinu u Bét-šeánu. 53 *Juda* se připojil k těm, kdo se opoždovali za vojskem, a povzbuzoval lid po celou cestu, než došli do Judska. 54 S radostným jásotem pak vystoupili na horu Sijón u a obětovali zápalné oběti za to, že se v pokoji vrátili a nikdo z nich nezahynul.

Boje v Přímoří a Edómu

55 V těch dnech, kdy *Juda* a Jónatan byli v zemi Gileádu a jejich bratr Šimeón v Galileji před Ptolemaidou, 56 doslechli se Josef, syn Zekarjášův, a Azarjáš, velitelé *domácího* vojska, o bitvách a hrdinských činech, které *tamtí* vykonali. 57 Řekli si: „Zjednejme si i my slavné jméno, vytáhněme do boje proti okolním pohanům!“ 58 Vydali vojsku rozkazy a zaútočili proti Jabně. 59 Z města proti nim vytáhl Gorgiás se svým vojskem, aby se s nimi utkal v boji. 60 Josef a Azarjáš byli zahrnání na útěk a pronásledování až na hranice Judska. Toho dne padlo z izraelského lidu na dva tisíce mužů. 61 Velkou pohromu způsobili lidu tím, že neposlechli *Judu* a jeho bratry a domnívali se, že se proslaví hrdinskými činy. 62 Nebyli z roku těch mužů, do jejichž rukou bylo vloženo vysvobození Izraele.

^u 2Mak 12,31 uvádí i datum: letnice (svátky týdnů) r. 163 př. Kr.

(58) 1Mak 4,15 : 2Mak 12,40

63 *Statečným*u muži Judovi a jeho bratrům byly vzdávány pocty v celém Izraeli i u všech pronárodů, kterým se doneslo k sluchu jejich jméno. 64 Hromadně k nim přicházeli a blahopřáli jim.

65 Juda a jeho bratři znovu vytáhli do boje, *tentokrát* na jih proti synům Ezauovým, dobyli Chebrón v a jeho okolní obce, zbořili hradby a zapálili věže. 66 Pak vtrhli do země Pelištejců a prošli Maréšou. 67 Toho dne padlo v boji i *několik* kněží, kteří se v touze po hrdinském činu nerozvážně zúčastnili boje. 68 Juda se pak obrátil proti Ašdódu v zemi Pelištejců. Zbořil jejich oltáře, spálil sochy jejich bůžků, pobral z města kořist a vrátil se do Judska.

Smrt Antiocha IV.

6 1 Když táhl král Antiochos horskými krajinami, doslechl se, že v Persii je město Elymais, proslulé bohatstvím zlata a stříbra, 2 že je tam velmi bohatý chrám, ve kterém jsou zlatem *vyšívané* látky, pancíře a zbraně, jež tam zanechal makedonský král Alexander, syn Filipův, který vládl nejprve v Řecku. 3 Přitáhl tam a pokusil se město dobýt a vyplenit je, ale utrpěl nezdar. Ve městě se o jeho úmyslech *včas* dozvěděli 4 a postavili se na odpor. Musel ustoupit a s velkým rozhořčením odtáhl odtud do Babylóna. 5 Ještě v Persii jej zastihl posel se zprávou, že byla poražena vojska, vyslaná do Judska; 6 že Lýsiás, který táhl do Judska s velkým vojskem, byl zahnán na útěk a že židé znásobili svou sílu ukořistěnými zbraněmi, oddíly vojska a bohatým lupem, který vzali poraženému vojsku. 7 Že v Jeruzalémě zbořili 'ohavnost', kterou postavil na oltáři, a svatyni obehnali vysokými hradbami, jako tomu bylo dříve, a podobně i jeho město Bét-súr. 8 Když král uslyšel tyto zvěsti, zděsil se a velmi jím to otrásl; klesl na lože, schvácen žalem, že se mu z jeho plánů nic nezdařilo. 9 Po mnoho dní tak setrval v hořkém bolu, až ucítil, že se blíží jeho smrt. 10 Svolal celou svou družinu a řekl: „Spánek se mi vzdaluje od očí, srdce mi poklesá starostí, 11 říkám si v duchu: Do jakého souzení jsem

v V době babylónského zajetí se do této oblasti rozšířili Edómci, takže už nenáležela k Judsku.

w Podle v. 16 zemřel ovšem král před obnovou Jeruzaléma. Rovněž následující zmínka o králově lítosti je druhotná.

(6,1nn) // 2Mak 1,11—17 9 10,9—11 (1) 1Mak 3,37 (7) : 1Mak 1,54

se to dostal a jak velikými útrapami jsem nyní stíhán já, tolik ctěný a milovaný, dokud jsem byl při síle? 12 Teď vzpomínám na zlo, které jsem spáchal v Jeruzalémě, kde jsem pobral všechno stříbrné a zlaté nádoby a bez důvodu nařídil vyhladit obyvatele Judska. 13 To proto na mne přišlo tohle neštěstí, a já umírám žalem v cizí zemi.“ 14 Zavolal Filipa x, jednoho ze své družiny, a pověřil ho správou nad celým svým královstvím. 15 Dal mu svou *královskou* čelenku, plášť a pečetní prsten a uložil mu starat se o jeho syna Antiocha a dosadit ho jednou na trůn. 16 Král Antiochos pak zemřel roku stého čtyřicátého devátého v. 17 Když se o jeho smrti dozvěděl Lýsiás, ustanovil na jeho místo jeho syna Antiocha, kterého v mládí vychovával a jemuž dal jméno Eupator.

Antiochos V.

18 Vojáci hradní posádky trápili Izraelce, *kteří se shromáždili* kolem svatyně. Dělal jim všemožná příkoří, kdežto pohany podporovali. 19 Juda se proto rozhodl učinit tomu konec. Svolal všechny lid, aby *hrad* obléhali. 20 Shromáždili se a oblehli jej roku stého padesátého. Dal zhotovit i vrhací a obléhací stroje. 21 Někteří však z obležení unikli. Připojilo se k nim i několik svévolníků z Izraele. 22 Ti se vypravili ke králi a naléhali: „Jak dlouho ještě bude trvat, než zjednáš pořádek a pomstíš naše bratry? 23 Dobrovolně jsme se rozhodli sloužit tvému otci, žili jsme podle jeho nařízení a poslouchali jeho rozkazy; 24 naši krajané nás kvůli tomu v hradu oblehli, odcizili se nám, dokonce zabili ty z nás, které dopadli, a uchvátili náš dědičný majetek. 25 Vztáhli ruku nejen na nás, ale i přes všechny své hranice *na sousední území*. 26 Dnes se vrhli na jeruzalémský hrad, aby jej dobyli a opevnili svatyni i Bét-súr. 27 Jestliže proti nim rychle nezakročíš, pustí se do větších věcí a nebuděš moci je zadržet.“

28 Král se rozzuřil, když to uslyšel a svolal všechny své přátele, velitele pěchoty a jízdy. 29 I z okolních království a mořských ostrovů shromáždily se k němu oddíly žoldnérů, 30 takže počet jeho vojska byl sto tisíc pěšáků, dvacet tisíc

x Sr vv. 55,63 a 2Mak 9,29. Jiný Filip je mýněn v 2Mak 5,22 a 8,8.

y Tj. v září/říjnu r. 164 př. Kr.; chrám byl znovuposvěcen až 14. prosince téhož roku (4,52).

(18) 1Mak 1,33—35 (28nn) // 2Mak 13,1—17 (43) 1Mak 2,5 (48nn)

jezdců a dvaatřicet k boji vycvičených slonů z. ³¹ Prošli Edómskem a utábořili se u Bét-súru, aby postavili obléhací stroje. Boj trval mnoho dní, *obležení* dělali výpady, zapalovali stroje a hrdinsky se bránili. ³² Juda zanechal obléhání *jeruzalémského hradu* a utábořil se u Bét-zekarije, naproti královu táboru. ³³ Časně ráno vytrhl král se svým vojskem k útoku u Bét-zekarije a za zvuku polnic se vojsko sešikovalo k bitvě. ³⁴ Slony napojili šťávou z hroznů a moruší, aby je vydráždili k boji. ³⁵ Pak přidělili zvířata jednotlivým útvarům. Ke každému slonu určili tisíc mužů v krunýřích a drátěných košilích, s měděnými přilbicemi na hlavě, a útvar pěti set vybraných jezdců. ³⁶ Ti se od zvířete nikdy neodlučovali, byli s ním stále, kdekoli bylo nebo kamkoli šlo. ³⁷ Na každém zvířeti byla připevněna pevná ochranná věž ze dřeva, v níž byli vždy čtyři bojovníci a jeden Ind, který *slona řídil*. ³⁸ Ostatním jezdcům určil *král* místo na obou křídlech vojska, aby doráželi na nepřitele a chránili šiky pěchoty. ³⁹ Když sluneční paprsky ozářily zlaté a měděné štíty, zaleskly se od nich hory a zazářily jako pochodně. ⁴⁰ Jedna část králova vojska táhla po pohoří, druhá nížinou; postupovali pevně a ukázněně. ⁴¹ Třáslí se všichni, kdo uslyšeli zvuk pochodujícího zástupu a řinčení zbraní, bylo to opravdu silné a mohutné vojsko. ⁴² Juda se svým vojskem se s ním střetl v boji, a z vojska králova padlo šest set mužů. ⁴³ Eleazar zvaný Auaran si všiml, že jedno ze zvířat má na sobě štíty s královskými odznaky, a poněvadž převyšovalo všechna ostatní zvířata, domníval se, že na něm sedí král. ⁴⁴ Obětoval se, aby zachránil svůj lid a získal si *slavné* jméno navěky. ⁴⁵ Odvážně se vrhl doprostřed šiky, rozdával smrtící rány napravo i nalevo, takže se *šik* před ním roztrhl na dvě strany. ⁴⁶ Skočil pod slona a bodnutím zespodu ho zabil; *slon* však na něj padl a *Eleazar* tak zahynul. ⁴⁷ Když *židé* viděli sílu a bojovnost králova vojska, ustoupili před ním.

Obležení Sijónu

⁴⁸ Královo vojsko vytáhlo na Jeruzalém, aby *židy* donutilo k boji. Král se utábořil v Judsku naproti hoře Sijónu. ⁴⁹ Uzavřel mír s obyvateli Bét-súru; ti odešli z města, protože tam

^z 2Mak 13,2 uvádí odlišné údaje.

// 2Mak 13,18—23 (49) Lv 25,1—7 (55nn) // 2Mak 13,23—26 11,22—28

nebylo dost potravy, aby mohli vydržet obležení — v celé zemi totiž byl *rok* odpočinutí, *kdy půda ležela ladem*. ⁵⁰ Král obsadil město Bét-súr a dal mu posádku k obraně. ⁵¹ Pak po mnoho dní obléhal svatyni, postavil tam berany a *jiné* vojenské stroje, vrhače ohně a kamení, metače šípů a praky. ⁵² Proti těmto strojům nasadili obránci své stroje a boj trval mnoho dní. ⁵³ V zásobárnách jim však došla potrava, protože byl sedmý rok a zbytek zásob spotřebovali židé, kteří se do Judska uchýlili z pohanských *krajů*. ⁵⁴ Při svatyni zůstalo jen pár mužů. Hlad byl velmi silný, a tak se všichni rozutekli do svých domovů.

Náboženská svoboda

⁵⁵ Lýsiás dostal zprávu, že král Antiochos před svou smrtí ustanovil Filipa, aby se staral o *jeho* syna Antiocha, dokud se nebude moci ujmout vlády, ⁵⁶ a že se *Filip* v čele všech králových vojsk vrací z Persie a Médie, aby se zmocnil vlády. ⁵⁷ Naléhal proto na rychlý návrat a řekl králi, náčelníkům a lidu: „Slábneme každým dnem, máme málo potravy a místo, které dobýváme, je pevné. Teď se musíme starat o záležitost království. ⁵⁸ Podejme tedy pravici těm lidem a sjednejme mír s nimi i s celým jejich národem. ⁵⁹ Dovolme jim, ať žijí podle svých zvyků jako dříve; stejně se vzbouřili a tohle všechno způsobili jen proto, že jsme chtěli potlačit jejich zákony.“ ⁶⁰ Král i náčelníci souhlasili s tímto návrhem, poslali nabídku míru a *židé* ji přijali. ⁶¹ Když se jim král a náčelníci zavázali přísahou, *obležení* vyšli z pevnosti. ⁶² Král pak vstoupil na horu Sijón. Když viděl, jak je místo opevněno, porušil danou přísahu a nařídil strhnout a hradby je obklopující. ⁶³ Potom spěšně odtáhl a vrátil se do Antiochie. Jakmile zjistil, že Filip je pánem města, pustil se s ním do boje a města se zmocnil.

Démétrios I. králem

7 ¹ Roku stého padesátého prvního unikl Seleukův *syn* Démétrios z Říma, přistál s hrstkou mužů ve městě^b na pobřeží a

^a 2Mak 11,25 nezmiňuje opevnění chrámového okrsku.

^b 2Mak 14,1 upřesňuje: jde o Tripolis na foïnickém pobřeží. Hned následujícího roku (160 př. Kr.) uznali Římané Démétria za krále, který se označoval jako Démétrios I. Sótér (= Spasitel).

vystupoval tam jako král. ² Když pak vtáhl do královského domu svého otce, zajali náčelníci Antiocha a Lýsiáse a chtěli je k němu přivést. ³ Jakmile se o tom doslechli, řekl: „Nechci je vidět!“ ⁴ Náčelníci je tedy zabili a Démétrios zasedl na svůj královský trůn. ⁵ Hned k němu přišli všichni svévolníci a bezbožníci z Izraele; vedl je Alkimos, který chtěl být veleknězem. ⁶ Žalovali králi na lid: „Juda a jeho bratří zahubili všechny tvé přátele a nás vyhnali z naší země. ⁷ Nyní tedy pošli muže, který má tvou důvěru, ať se tam odebere, aby viděl všechnu tu zkázu, kterou *Juda* způsobil nám a králově zemi, a ať potrestá je i všechny jejich pomahače.“ ⁸ Král ze svých důvěrníků vybral Bakchída, správce kraje na druhé straně Řeky, který požíval vážnost v království a byl věrný králi. ⁹ Toho poslal s úkolem vykonat pomstu na Izraelcích. S ním *poslal* i bezbožného Alkima^c, kterému svěřil velekněžský úřad. ¹⁰ S velkým vojskem vpadli do Judska. K Judovi a jeho bratrům vyslali posly se lstivým tvrzením, že přicházejí v míru. ¹¹ Ti však jejich slovům nevěřili, protože všichni viděli, že přicházejí s velikým vojskem. ¹² Sešlo se shromáždění zákoníků k Alkimovi a Bakchídovi, aby žádali spravedlnost. ¹³ První z Izraelců, kdo žádali mír, byli chasídové^d. ¹⁴ Říkali totiž: „S vojskem jde člověk, který je knězem z Áronova pokolení, přece nám nebude škodit!“ ¹⁵ Když jim pak mluvil o míru a přísahal: „Neuděláme nic zlého vám ani vašim přátelům,“ ¹⁶ uvěřili mu. Bakchídés však dal v jednom dni zajmout a popravit šedesát jejich mužů, jak praví Písmo: ¹⁷ „Těla tvých svatých *rozházeli* kolem Jeruzaléma a krev tvých svatých vylili a nebyl, kdo by je pohřbil.“ ¹⁸ Na všechn lid padl děs a hrůza, říkali: „U nich není pravda ani spravedlnost, zrušili smlouvu a slavnostní přísahu!“ ¹⁹ Bakchídés potom odtáhl od Jeruzaléma a utábořil se v Bét-zajtu. Dal zajmout i mnohé z mužů, kteří k němu přeběhli, a některé z lidu; dal je zabít a hodit do veliké cisterny. ²⁰ Celou zemi Bakchídés podřídil Alkimovi. Na ochranu mu ponechal část vojska a vrátil se ke králi. ²¹ Alkimos se ze všech sil snažil získat velekněžský úřad. ²² Kolem něho se shromáždili všichni, kdo pobuřovali vlastní lid, ovládli judskou zemi a způso-

^c Alkim je porečtěný tvar jména Eljákim.

^d Původně spojenci Judy Makabejce (2,42) spokojují se nyní královým slibem náboženské svobody.

bili velikou pohromu v Izraeli. ²³ Juda viděl, že Alkimos a jeho druhové způsobili Izraelcům ještě více zla než pohané. ²⁴ Obcházel všechny judské kraje, mstil se odpadlíkům a zabránil jim vycházet do celé země.

Níkánór v Judsku a jeho smrt

²⁵ Alkimos viděl, jak Juda a jeho přátelé nabývají moci. Poznal, že jim nedokáže čelit, proto se vrátil ke králi a obžaloval je ze zločinů.

²⁶ Král vyslal jednoho ze svých vyhlášených vojevůdců, Níkánóra, zapřísáhlého nepřítele Izraele, s rozkazem, aby vyladil ten lid. ²⁷ Níkánór přišel do Jeruzaléma s velikým vojskem, přitom však Judovi a jeho bratrům lstivě poslal mírové poselství: ²⁸ „Ať není válka mezi mnou a vámi, já přijdu jen s několika muži, abych se s vámi v míru setkal tváří v tvář.“ ²⁹ Když přišel k Judovi, vyměnili si pozdrav pokoje, ale jeho vojáci byli připraveni se Judy zmocnit. ³⁰ Judovi nezůstalo utajeno, že k němu přicházejí se lstí, proto se mu vyhnul a odmítl se s ním setkat. ³¹ Jakmile Níkánór poznal, že jeho záměr je prozrazen, vytáhl směrem ke Kafarsalamu, aby se *tam* s Judou utkal vojensky. ³² Když však z jeho vojska padlo asi pět set mužů, ustoupili do města Davidova.

³³ Níkánór potom vystoupil na horu Sijón. Tam mu vyšli vstříc kněží svatyně a starší lidu, přátelsky ho pozdravili a ukazovali mu zápalnou oběť, kterou chtěli obětovat za krále. ³⁴ On však se jim vysmál, zesměšnil je a potupil; mluvil zpupně ³⁵ a zlostně se zapřísáhl: „Nebude-li mi ihned vydán Juda a jeho vojsko, až se *po boji* šťastně vrátíme, vypálím tento dům.“ Odešel s velikou zlostí. ³⁶ Kněží pak sešli *do svatyně*, postavili se před obětní oltář a chrám a s pláčem se modlili: ³⁷ „Bože, ty jsi vyvolil tento dům, aby v něm bylo vzýváno tvé jméno, aby byl tvému lidu domem modlitby a prosby, ³⁸ potrestej toho člověka, ať zahyne mečem i se svým vojskem! Vzpomeň si, jak se rouhali, a nedopusť, aby zůstali bez trestu!“ ³⁹ Níkánór odtáhl od Jeruzaléma a utábořil se u Bét-chorónu, kde se k němu přidalo vojsko syrské. ⁴⁰ Juda tábořil u Chadáši se třemi tisíci mužů a takto se modlil: ⁴¹ „Když se jednou vyslanci

asyrského krále rouhali, vyšel tvůj anděl a zahubil jich sto pětaset tisíc. ⁴² Znič dnes i toto vojsko před našima očima, aby ostatní pochopili, že zlořečil tvé svatyni. Sud ho podle jeho proradnosti!“ ⁴³ Třináctého dne měsíce adaru se vojska utkala v bitvě. Vojsko Níkánórovo bylo rozdrceno, on byl první, kdo v boji padl. ⁴⁴ Když jeho vojáci viděli, že Níkánór padl, odhodili zbraně a utekli. ⁴⁵ Judejci je pronásledovali od Chadáši jeden den cesty až ke Gezeru a na oslavu vítězství troubili za nimi na polnice. ⁴⁶ Ze všech okolních judských vesnic vybíhali muži a napadali je z boku. Obrátili se sice zpět, ale všichni padli mečem; ani jeden z nich nezůstal naživu. ⁴⁷ Izraelci se zmocnili bohaté kořisti. Níkánórovi uťali hlavu a pravou ruku, kterou vzpurně vztáhl, přinesli je a pověsili u Jeruzaléma. ⁴⁸ Lid se náramně radoval, slavili ten den jako den velké radosti. ⁴⁹ Rozhodli se, že tento den, třináctý adar, budou slavit každý rok. ⁵⁰ Nějaký čas pak byl v Judsku klid e.

Chvála Římanů

8 ¹ Tehdy uslyšel Juda o slávě Římanů, o jejich vojenské moci a o tom, že jednají blahovonně se všemi, kdo se k nim přidají; s těmi, kdo by k nim přišli, uzavírají přátelství, ačkoli sami jsou vojensky mocní. ² Líčili mu jejich války a statečnost, kterou se vyznamenali při *dobývání* země Galú^f, jak je ovládli a učinili poplatnými, ³ i co udělali v Hispánii, jak se zmocnili tamějších dolů na stříbro a na zlato, ⁴ jak svou chytrostí a vytrvalostí ovládli celé toto území, ačkoli bylo od nich velmi vzdáleno. Jak zničili krále, kteří na ně vytáhli ze vzdálených končin země, a způsobili jim těžké porážky, a jak ti zbývající jim platí každoročně poplatky, ⁵ jak i Filipa a Persea, krále Kitejců, a všechny, kdo se proti nim postavili, potřešili v bitvě a podmanili si je. ⁶ I Antiochos Veliký, král Asie, byl jimi poražen, když proti nim vytáhl do boje, přestože měl sto dvacet slonů, jízdu a válečné vozy i obrovské vojsko. ⁷ Zajali ho živého a uložili mu, aby on i jeho nástupci odváděli veliké poplatky, dávali rukojmí a odstoupili ⁸ území Indie, Médie a Lýdie, která byla nejlepší z jejich zemí, a dali je králi Euménovi g. ⁹ Také obyvatelé Řecka prý chtěli

^e Až sem poskytuje 2Mak paralelní vyprávění.

^f Týká se snad podmanění Předalpské Galie Římany počátkem 2. stol. př. Kr. Následují zmínky o dalších vítězstvích Římanů.

proti nim táhnout a zničit je. ¹⁰ Ale jakmile se to oni dozvěděli, poslali proti nim jednoho ze svých vojevůdců. V bitvě mnoho *Řeků* padlo nebo bylo zraněno, *Římané* vzali do zajetí jejich ženy a děti, zemi vyplenili a ovládli, zbořili jejich pevnosti a mají je podrobené do dnešního dne. ¹¹ Připravili zkázu a porobu i ostatním královstvím a ostrovům, které se proti nim postavily, ale se svými přáteli a těmi, kdo se jim dali v ochranu, udržují přátelství. ¹² Tak se zmocnili království blízkých i vzdálených, jejich jméno budí strach u každého, kdo o nich uslyší. ¹³ Za krále ustanovují, komu sami chtějí pomoci na trůn, a sesazují, koho chtějí; tak veliké moci dosáhli. ¹⁴ Při tom všem si však ani jeden z nich nenasadí diadém a neoblékne se do purpuru, aby si jím dodal lesku. ¹⁵ Ustavili si senát a každý den se tři sta dvacet *jeho* členů radí o všem, co se týká správného chodu věcí a záležitostí všeho lidu. ¹⁶ Každý rok svěřují vládu jednomu člověku. Ten panuje nad celou zemí a všichni ho poslouchají bez závisti nebo žárlivosti.

Spojenectví s Římany

¹⁷ Juda vybral Eupolema, syna Jóchananova, vnuka Kósova, a Jásona, syna Eleazarova, a vyslal je do Říma, aby tam uzavřeli *smlouvu* o přátelství a spojenectví. ¹⁸ Chtěli se zbavit svého jha, neboť pozorovali, že království Helénů chce Izraele zotročit. ¹⁹ *Poslové* se vydali na cestu a po dlouhém putování přišli do Říma. Vešli do senátu, a když jim bylo uděleno slovo, promluvili: ²⁰ „Juda, zvaný Makabejský, jeho bratři a židovský lid nás posílají k vám, abychom s vámi sjednali spojenectví v boji i míru, abyste nás zapsali mezi své spojence a přátele.“ ²¹ Toto prohlášení se Římanům zalíbilo. ²² A toto je opis usnesení, jež bylo vyryto na bronzové desky a odesláno do Jeruzaléma, aby jim tam bylo připomínkou míru a spojenectví v boji: ²³ „Zdar Římanům a národu židovskému na moři i na souši na věčné časy! Ať je od nich vzdálen meč i nepřítel! ²⁴ Kdyby však hrozila válka nejprve Římu nebo komukoli ze spojenců v celém jejich impériu, ²⁵ pak se zúčastní boje zplna srdce i židovský národ podle příkazu chvíle. ²⁶ Nepřátelům

^g Euménés II. Pergamský se nemálo zasloužil o římské vítězství.

nebudou dodávat a poskytovat potravu, zbraně, peníze, lodě. Tak rozhodl Řím. Tyto závazky budou plnit a nic neopomenou. ²⁷ Stejně tak když zprvu bude hrozit válka židovskému národu, zúčastní se celou duší boje i Římané podle příkazu chvíle. ²⁸ *Nepřátelům ani jejich spojencům* nebudou dodávat potravu, zbraně, peníze ani lodě. Tak rozhodl Řím. Tyto závazky budou zachovávat nezištně. ²⁹ Podle těchto slov zaujali Římané postoj k židovskému lidu. ³⁰ Kdyby v tomto prohlášení chtěla jedna nebo druhá strana něco přidat nebo ubrat, mohou to učinit podle *společného* uvážení, a cokoli přidají nebo zruší, ať je platné. ³¹ Pokud jde o příkoří, kterých se král Démétrios na *židech* dopustil, napsali jsme mu: »Proč jsi vložil jho na naše přátele a spojence židy? ³² Budou-li od této chvíle na tebe žalovat, zjednáme jim právo a budeme s tebou válčit na moři i na souši!«

Smrt Judy Makabejského

9 ¹ Když se Démétrios dozvěděl, že Nikánór padl se svým vojskem v boji, poslal znovu do Judska Bakchída a Alkima a s nimi pravé křídlo *vojska*. ² Táhlí směrem na Gilgál a utábořili se u Mésalótu v Arbélsku. Města se zmocnili a pobili tam mnoho lidí. ³ Prvního měsíce roku stého padesátého druhého přesunuli tábor k Jeruzalému. ⁴ Brzy se však zvedli a odtáhli k Bereji s dvaceti tisíci mužů a dvěma tisíci jezdci. ⁵ Juda tehdy tábořil v Elase s třemi tisíci vybraných mužů. ⁶ Když viděli tak početné vojsko, dostali velký strach a mnozí utekli z tábora, takže z nich zůstalo jen osm set mužů. ⁷ Juda viděl, že se jeho vojsko rozuteklo právě před hrozící bitvou. Srdce se mu sevřelo, protože už neměl možnost svolat šiky. ⁸ V této tísní vyzval zbylé *vojáky*: „Vzhůru do boje proti našim nepřítelům, snad se nám přece povede je porazit!“ ⁹ Zrazovali ho od toho a namítali mu: „V žádném případě je nepřemůžeme; ale jestliže se teď zachráníme, vrátíme se později se svými bratry a budeme bojovat. Nyní je nás málo!“ ¹⁰ Juda však prohlásil: „To nikdy neuděláme, abychom před nimi utíkali, a jestliže nadešla naše hodina, pak zemřeme statečně za své bratry! Nežůstaňme nic dlužni své slávě!“ ¹¹ *Nepřátelské* vojsko vytáhlo z tábora a sešikovalo se k boji. Jízda se rozdělila na dvě části; v čele vojska šli prakovníci a lučištníci, v prvních řadách ti nejstatečnější. Bakchídés byl na pravém křídle. ¹² Z obou

stran se blížil šik za zvuku polnic; i z vojska Judova zaznívaly polnice ¹³ a země duněla pochodem vojsk. Strhla se bitva, která trvala od rána až do večera. ¹⁴ Juda viděl, že Bakchídés a jádro jeho vojska jsou na pravém křídle. Shromáždil kolem sebe ty nejodvážnější, ¹⁵ rozdrtil pravé křídlo *nepřítel* a pronásledoval je až k ašdódské hoře. ¹⁶ Když na levém křídle uviděli, že jejich pravé křídlo je rozdrčeno, hnali se na Judu a jeho vojsko zezadu. ¹⁷ Rozpoutal se zuřivý boj, na obou stranách bylo mnoho padlých a raněných. ¹⁸ Padl i Juda a ostatní se rozutekli. ¹⁹ Jónatan a Šimeón vzali svého bratra a pohřbili ho v hrobě jeho otců v Modeínu. ²⁰ Oplakávali ho a celý Izrael naříkal s velikým kvílením. Mnoho dní pro něho truchlili a řkali: ²¹ „Jak padl bohatýr, vysvoboditel Izraele!“

²² Ostatní Judovy činy, jeho bitvy, důkazy statečnosti a jeho vznešenosti nejsou zaznamenány, bylo jich totiž příliš mnoho.

JÓNATAN

Jónatan se ujímá velení

²³ Po Judově skonu se vynořili svévolníci ve všech krajích Izraele a všichni pachatelé ničemnosti *znovu* drze vystupovali. ²⁴ V těch dnech nastal veliký hlad, jako by i země zběhla k *nepříteli*. ²⁵ Bakchídés vybral bezbožné muže a ustanovil je pány v zemi. ²⁶ Slídili a pátrali po Judových přátelích a přiváděli je k Bakchídovi, který se jim mstil a hanobil je. ²⁷ Nastalo veliké soužení v Izraeli, nejhorší ode dne, kdy se objevil poslední prorok.

²⁸ Potom se shromáždili všichni Judovi přátelé a řekli Jónatanovi: ²⁹ „Od té doby, co skončil tvůj bratr Juda, nenašel se mu nikdo rovný, kdo by nás vedl do boje proti nepřítelům a proti Bakchídovi a proti všem utiskovatelům našeho národa. ³⁰ Dnes si vybíráme tebe, abys místo něho byl naším knížetem a vojevůdcem v naší válce.“ ³¹ V takovém čase Jónatan přijal velení a nastoupil na místo svého bratra Judy.

(9,1) 1Mak 7,5.8.43 (19) 1Mak 2,70 (21) :2S 1,27 (22) :J 21,25

Jónatan mstí smrt Jóchananovu

32 Když se to dozvěděl Bakchídés, usiloval mu o život. 33 Jónatan a jeho bratr Šimeón i všichni jejich přátelé to včas zjistili a uprchli do tekójské pouště a utábořili se u vodní nádrže Asfaru. 34 Bakchídés dostal o tom v sobotu zprávu a přitáhl s celým vojskem za Jordán. 35 Jónatan totiž před časem poslal svého bratra v čele hloučku bojovníků požádat přátelské Nabatejce, aby si u nich mohli uložit velkou část zásob. 36 Přepadli je však Jambrijci z Médeby, zmocnili se Jóchanana a všeho, co měl, a ujeli. 37 Po těchto událostech se doneslo Jónatanovi a jeho bratru Šimeónovi, že Jambrijci chystají velikou svatbu, že s velikým doprovodem budou převážet z Nadabatu nevěstu, dceru jednoho z kenaanských velmožů. 38 Tu si vzpomněli na krev svého bratra Jóchanana, vypravili se na ně a ukryli se pod útesem hory. 39 Pohlédli vzhůru a uviděli hlučný průvod. Ženich, jeho přátelé a bratři šli naproti nim s bubínky a mnohými hudebními nástroji, všichni ozbrojení. 40 Vyřídili se na ně z úkrytu a pobili je. Bylo mnoho raněných a padlých, zbylí utekli do hor, a tak Jónatanovi lidé všechno ukořistili. 41 Veselka se obrátila v truchlení a zvuk hudebních nástrojů v žalozpěv. 42 Tím pomstili krev svého bratra a vrátili se do bažinatých nížin u Jordánu.

Boj s Bakchídem

43 Uslyšel o tom Bakchídés a v sobotu dorazil ke břehům Jordánu s velikým vojskem. 44 Jónatan promluvil ke svým lidem: „Vzhůru do boje, jde nám o život! Dnes to není jako včera nebo předevčírem! 45 Zepředu i zezadu nám hrozí boj, napravo i nalevo vody Jordánu, bažiny a křoví, nemáme kam uniknout. 46 Volejte k Nebí, abyste byli zachráněni z rukou našich nepřátel!“ 47 Strhla se bitva. Jónatan už vztahoval ruku na Bakchída, ale ten mu unikl do zadních řad. 48 Jónatan se svými muži naskákali do Jordánu a přeplavali na druhý břeh. Nepřátelé je za Jordán nepronásledovali. 49 Bakchídovi padlo toho dne na tisíc mužů. 50 Vrátil se do Jeruzaléma a opevňoval v Judsku města, budoval pevnosti v Jerichu, Emauzích, Bétchorónu, Bét-elu, Timně, Pireatónu a Tapúachu, které měly

:: 1Kr 11,41 aj. (31) 1Mak 2,5 (33) : 2Pa 20,20 Am 1,1 (35) 1Mak 5,25 (36) Nu 21,30 Iz15,2 (41) : Am 8,10 (50) 1Mak 3,40 Sd 12,15

vysoké hradby a brány se závorami. 51 Do každé umístil posádku proti Izraeli. 52 Opevnil také město Bét-súr, Gezer a hrad v Jeruzalémě, umístil v nich vojáky a zásoby potravin. 53 Vzal také jako rukojmí syny předáků země a dal je střežit v jeruzalémském hradu.

54 V roce stém padesátém třetím, druhého měsíce h poručil Alkimos zbořit zeď chrámového nádvoří, aby zničil dílo proroků. Jakmile se však začalo bourat, 55 ranila Alkima mrtvice, a tak dílo zkázy nedokončil. Jeho ústa zmlkla v křeči, ochrnl a nemohl promluvit ani slovo, ani učinit poslední pořízení o svém domě. 56 Za takových okolností skončil Alkimos ve velkých bolestech. 57 Když Bakchídés viděl, že Alkimos zemřel, vrátil se ke králi a v Judsku byl dva roky klid.

58 Tehdy se všichni svévolníci takto uradili: „Hle, Jónatan a jeho přívrženci se cítí být v bezpečí. Přivedeme Bakchída, ať je během jedné noci všechny pochyťá.“ 59 Šli a dohodli se s ním. 60 On vytáhl s velkým vojskem a rozeslal tajné listy svým spojencům v Judsku, aby zajali Jónatana a jeho přívržence. Jejich záměr byl však prozrazen, a proto jej nemohli uskutečnit. 61 Jónatan a Šimeón se svými přívrženci zajali na padesát mužů té krajiny, původců onoho úkladu, a pobili je. 62 Potom odešli do Bétbasu v poušti, znovu vybudovali pobořené domy a město opevnili. 63 Když se to dozvěděl Bakchídés, shromáždil všechno své vojsko a povolal do zbraně i své přívržence z Judska. 64 Přitáhl a utábořil se u Bétbasu, postavil obléhací stroje a po mnoho dní město dobýval. 65 Jónatan zanechal v městě svého bratra Šimeóna a vydal se do kraje; odešel jen s malým počtem mužů. 66 Porazil Odoméru s jeho bratry i Fasirónovce i v jejich stanech, a jak začal drtit nepřátele, jeho vojsko vzrůstalo. 67 Zatím Šimeón a jeho přívrženci podnikli z města výpad, spálili obléhací stroje 68 a utkali se s Bakchídem, až byl od nich potřen. Způsobili mu značné starosti tím, že se jím připravované tažení nezdařilo. 69 Vzplanul hněvem na svévolné muže, kteří mu radili ke vpádu do země. Dal povraždit mnohé z nich a rozhodl se k návratu do své země. 70 Jónatan se to dozvěděl a poslal k němu starší, aby

^h Tj. v dubnu/květnu r. 159 př. Kr.; zmínění proroci jsou Ageus a Zacharjáš, kteří vyzývali k obnově chrámu r. 520 př. Kr.

ⁱ Jde o arabské kmeny spřátelené s Bakchídem.

14,1 (52) 1Mak 4,15 (54) : Ezd 6,14 (57) 1Mak 7,50 (73) 1S 13,2,5,23 14,5

s ním sjednali příměří a výměnu zajatců. ⁷¹ *Bakchídés* učinil podle jeho návrhu a zapřísáhl se mu, že pokud bude živ, nepodnikne nic proti němu. ⁷² Vydal mu zajatce, které předtím v Judsku zajal, vrátil se do své země a už nikdy nevstročil do jejich končin. ⁷³ Boj v Izraeli skončil. Jónatan, který se usadil v Mikmásu, začal soudit lid a vymýtil z Izraele svévolníky.

Alexander jmenuje Jónatana veleknězem

10 ¹ Roku stého šedesátého Alexander Epifanés, syn Antiochův I, vytáhl proti Ptolemaidě a obsadil ji. *Obyvateli* byl uvítán a prohlásil se tam za krále. ² Když se o tom doslechl král Démétrios, shromáždil velmi početné vojsko a vytáhl proti němu do boje. ³ Jónatanovi poslal Démétrios přátelský list, v němž mu lichotil. ⁴ Řekl si totiž: „Musíme se s ním přátelsky dohodnout dřív, než se on dohodne s Alexandrem proti nám. ⁵ Vždyť má v paměti všechno zlo, které jsme způsobili jemu, jeho bratrům a národu.“ ⁶ Dal mu proto právo jako svému spojenci sbírat vojsko a opatřovat si zbraně; dokonce nařídil, aby mu z Jeruzalémského hradu vydali rukojmí. ⁷ Jónatan šel potom do Jeruzaléma a přečetl tento list všemu lidu i posádce hradu. ⁸ Tam se velmi polekali, když uslyšeli, že král mu dal právo postavit vojsko. ⁹ Posádka hradu vydala Jónatanovi rukojmí a on je odevzdal jejich rodinám. ¹⁰ Usadil se pak v Jeruzalémě a počal město obnovovat a přestavovat. ¹¹ Na jeho rozkaz dělníci vystavěli hradby a z hory Sijónu udělali pevnost obehnanou kamennými kvádry. ¹² Cizinci, kteří byli v pevnostech vystavěných Bakchídem, utekli, ¹³ každý opustil své místo a odešel do své země; ¹⁴ jedině v Bét-súru zůstalo několik z těch, kdo opustili Zákon a přikázání; tam našli útočiště.

¹⁵ Král Alexander se dozvěděl o slibech, které poslal Démétrios Jónatanovi. Pověděli mu také o bitvách a statečných činech, které vykonal on a jeho bratři, i o strastech, které zakusili. ¹⁶ Král si řekl: „Sotva najdeme někoho jako je on, učiníme ho tedy naším přítelem a spojencem!“ ¹⁷ Poslal mu list, v němž stálo: ¹⁸ „Král Alexander posílá pozdrav svému

¹ Jde o dobrodruha Balasa vydávajícího se za syna Antiocha IV. Epifana; r. 153—152 př. Kr. Zavražděn r. 145 př. Kr. (11,17).

bratru Jónatanovi. ¹⁹ Doslechli jsme se o tobě, že jsi muž statečný a že jsi hoden stát se naším přítelem. ²⁰ Ustanovujeme tě ode dneška veleknězem tvého národa: smíš se nazývat královým přítelem (a poslal mu současně purpurové roucho a zlatý věnec), smíš stát na naší straně a být naším přítelem.“ ²¹ Sedmého měsíce roku stého šedesátého oblékl Jónatan o slavnosti stánků posvátné roucho. Shromáždřoval vojsko a opatřoval mnohé zbraně.

Nabídka Démétria I.

²² Když se o tom všem dozvěděl Démétrios, s bolestí pravil: ²³ „Co jsme to udělali! Alexander nás předešel a získal si přátelství a podporu židů. ²⁴ Napíši jim vemlouvavý dopis, plný chvály a slibů, aby pomáhali mně.“ ²⁵ Odeslal jim dopis tohoto znění: „Král Démétrios posílá židovskému národu pozdrav. ²⁶ S radostí jsme uslyšeli, že plníte smlouvy, které jste s námi uzavřeli, že s námi zůstáváte v přátelství a nepřidali jste se k našim nepřítelům. ²⁷ Zachovejte nám věrnost i nadále; odplatíme vám dobrým za to, že se k nám tak chováte. ²⁸ Promíneme vám mnohé závazky a dáme vám dary. ²⁹ Od této chvíle zbavuji a osvobozuji vás a všechny židy od daní, od dávek ze soli a korunních *poplatků*. ³⁰ Také se ode dneška nadále zříkám třetiny úrody a poloviny ovoce ze stromů, které mi patří. Nic už nebudu vymáhat z judské země ani ze tří okresů v Samařsku a v Galileji, které jsou k ní připojeny, ode dneška po všechna další léta. ³¹ Jeruzalém s celým okolím, i s jeho desátky a poplatky, ať je posvátný a osvobozený od berní. ³² Zříkám se také vlády nad hradem v Jeruzalémě. Dávám jej veleknězi, ať jej obsadí muži, které sám vybere jako jeho stráž. ³³ Propouštím všechny židy z celého svého království, kteří tam byli odvedeni do zajetí ze země judské, a dávám jim bezplatně svobodu. Všem jsou prominuty daně i za jejich dobytek. ³⁴ Všechny svátky, soboty, novoluní a *Zákonem* stanovené dny, jakož i tři dny před svátkem a tři dny po svátku, budou pro všechny židy v mém království osvobozeny od vybírání daní. ³⁵ Nikdo nemá právo kvůli těmto věcem proti komukoli z nich něco dělat nebo je obtěžovat. ³⁶ Asi třicet tisíc židů bude přijato do královského vojska a bude se jim vyplácet žold, jaký přísluší všemu královskému vojsku. ³⁷ Někteří z nich budou určeni do posádek ve velkých královských pevnostech, jiní bu-

dou ustanovení k zodpovědným úřadům v království. Jejich nadřízení a velitelé budou z jejich řad; budou se spravovat podle svých zákonů, které z rozkazu krále platí pro judskou zemi. ³⁸ Tři okresy v samařské zemi, které jsou přičleněny k Judsku, budou patřit jedině pod zákony judské, nebudou podléhat pravomoci nikoho jiného než velekněze. ³⁹ Ptolemaidu a její okolí dávám darem svatyni v Jeruzalémě na krytí jejich výdajů. ⁴⁰ A já budu přispívat každým rokem patnácti tisíci šekely stříbra z královského příjmu z příslušných míst. ⁴¹ Všichni zbývající poplatky, které úřady dosud neodvedly v té výši jako v dřívějších letech, budou se od nynějška dávat na potřeby chrámu. ⁴² Nadto pět tisíc šekelů stříbra, které se podle předpisu každoročně vybíraly ze zisků svatyně, se promíjejí, protože patří kněžím konajícím službu. ⁴³ Kdokoli se uteče do jeruzalémského chrámu nebo kamkoli do jeho okrsku, protože dluží královské poplatky nebo něco jiného, nebude postižen sám ani jeho majetek, který má v mém království. ⁴⁴ Náklady na budování a údržbu svatyně budou hrazeny z královských příjmů. ⁴⁵ Stejně budou z královských příjmů hrazeny náklady na budování hradeb v Jeruzalémě a opevnění kolem a dále na stavbu hradeb v Judsku.“

Alexandrův sňatek s Kleopatrou

⁴⁶ Když Jónatan a jeho lid uslyšeli tyto sliby, nevěřili jim a nepřijali je, protože měli v živé paměti velké soužení, které *Démétrios* způsobil Izraeli, když je krutě utiskoval. ⁴⁷ Přiklonili se k Alexandrovi, který k nim první přišel s nabídkou míru, a natrvalo se stali jeho spojenci.

⁴⁸ Král Alexander shromáždil velké vojsko a vytáhl proti *Démétriovi*. ⁴⁹ Oba králové svedli boj, v němž bylo vojsko *Démétriovo* obráceno na útěk. Alexander je pronásledoval a ukázal se být mocnějším. ⁵⁰ Bojoval urputně až do západu slunce; toho dne padl i *Démétrios*.

⁵¹ Potom poslal Alexander k egyptskému králi Ptolemaiovi k posly s tímto listem: ⁵² „Vrátil jsem se do svého království, usedl jsem na trůn svých otců a ujal se vlády, zničil jsem *Démétria* a ovládl svou zemi. ⁵³ Svedl jsem s ním bitvu, rozdrtil jsem ho i s jeho vojskem. Usedli jsme místo něho na krá-

(44n) : Ezd 6,4 7,20 (62) : Est 6,7n

lovský trůn. ⁵⁴ Staňme se přáteli, dej mi svou dceru za ženu. Stanu-li se tvým zetěm, dám tobě i jí dary hodné tebe.“ ⁵⁵ Král Ptolemaios mu odpověděl: „Šťastný den, kdy ses vrátil do země svých otců a zasedl na jejich trůn. ⁵⁶ Udělám, co jsi mi napsal, ale přijď mi naproti do Ptolemaidy, abychom se uviděli, a stanu se tvým tchánem, jak jsi navrhl.“

⁵⁷ Roku stého šedesátého druhého vypravil se král Ptolemaios se svou dcerou Kleopatrou z Egypta a zavítal do Ptolemaidy, ⁵⁸ kam mu král Alexander přišel naproti. *Ptolemaios* mu dal svou dceru Kleopatru a vystrojil v Ptolemaidě svatbu s velikou slávou, obvyklou u králů.

⁵⁹ Král Alexander napsal Jónatanovi, aby mu přišel naproti. ⁶⁰ Ten přišel do Ptolemaidy s velkou slávou a setkal se s oběma králi. Obdaroval je i jejich přátele stříbrem, zlatem a mnohými dary a získal tak jejich přízeň. ⁶¹ Ale povstali proti němu hanebníci z Izraele, muži svévolní, aby na něho u krále žalovali; ten však na ně nedal. ⁶² Král rozkázal, aby svlékli Jónatanovi jeho šat a oblékli ho do purpuru. Učinili tak. ⁶³ Král ho posadil vedle sebe a nařídil svým knížatům: „Jděte s ním do města a vyhlaste, ať na něho nikdo v žádné záležitosti nežaluje a ničím ho neobtěžuje!“ ⁶⁴ Když žalobníci uslyšeli rozhlášovat jeho slávu a jeho samého spatřili oděného v purpuru, do jednoho se vytratili. ⁶⁵ Tak vzdal král poctu Jónatanovi a zapsal ho mezi nejlepší přátele, když ho předtím ustanovil vojevůdcem a úředním knížetem. ⁶⁶ Jónatan se pak s pokojem a radostí vrátil do Jeruzaléma.

Porážka Apollónia

⁶⁷ Roku stého šedesátého pátého se vrátil *Démétrios*¹, *Démétrioův* syn, z Kréty do země svých otců. ⁶⁸ Když o tom uslyšel král Alexander, velmi se znepokojil a vrátil se do Antiochie. ⁶⁹ *Démétrios* ustanovil místodržitelem Koilé Sýrie Apollónia. Ten sebral velké vojsko, utábořil se u Jabny a vzkázal veleknězi Jónatanovi: ⁷⁰ „Ty jediný se bouříš proti nám a já mám kvůli tobě trpět posměch a hanbu? Osobuješ si nad námi převahu v horách? ⁷¹ Máš-li důvěru ve své vojsko, sestup k nám do rovin a tam změříme své síly! Se mnou je vojenská moc

^k Ptolemaios VI. Filométor, 180—145 př. Kr.

¹ *Démétrios* II. Nikátor, syn *Démétria* I. Sótéra, který padl v boji s Balasem (v. 50), vládl od smrti Balasovy r. 145 do r. 125 př. Kr. s přerušením v letech 138—129, kdy byl v parthském zajetí.

měst. ⁷² Zeptej se a pouč se, kdo jsem já a ostatní, kteří nám pomáhají. Každý ti řekne, že nemůžete před námi obstát, vždyť už dvakrát byli od nás poraženi tvoji otcové ve vlastní zemi! ⁷³ Ani nyní neobstojíš před jízdou a tak velikým vojskem na rovině, kde není ani kámen, ani skála, ani místo kam utéci!“ ⁷⁴ Když Jónatan uslyšel Apollóniovy řeči, rozčilil se do hloubi duše. Vzal deset tisíc mužů a vytáhl z Jeruzaléma. Na pomoc mu přišel i jeho bratr Šimeón. ⁷⁵ Utábořil se u Jafy, neboť jeho obyvatelé zavřeli brány; byla tam totiž Apollóniova posádka. Když židé na město zaútočili, ⁷⁶ obyvatelé jim ze strachu otevřeli a Jónatan opanoval Jafu. ⁷⁷ Jakmile to uslyšel Apollónios, vytrhl s třemi tisíci jezdci a velikým vojskem jakoby k Ašdódu, ale hned odbočil do rovin, protože se spoléhal na početnou jízdu. ⁷⁸ Jónatan spěchal za ním k Ašdódu, kde se vojska utkala v boji. ⁷⁹ Apollónios tajně ponechal tisíc jezdců židům v týlu. ⁸⁰ Jónatan poznal, že má v týlu zálohu, když obklíčili jeho vojsko a ostřelovali je šípy od rána do večera. ⁸¹ Lid však vydržel, jak Jónatan nařídil, zato koně nepřátel se unavili. ⁸² Potom přivedl své vojsko Šimeón a vrhl se na nepřátelský šik, protože jízda už byla vyřízená. *Nepřátelé* byli potřeni a prchali. ⁸³ Také jízda byla rozprášena po rovině. Prchali do Ašdódu a nahrnuli se do svatyně své modly Dagóna, aby se zachránili. ⁸⁴ Jónatan však dal zapálit Ašdód i okolní osady, pobral v nich kořist a chrám Dagónův spálil i se všemi, kdo se do něho utekli. ⁸⁵ Počet těch, kdo padli mečem nebo zahynuli v plamenech, byl kolem osmdesáti tisíc mužů. ⁸⁶ Když pak Jónatan odtamtud odešel a utábořil se u Aškalónu, obyvatelé města mu vyšli vstříc s velikou slávou. ⁸⁷ Se svým doprovodem a velkou kořistí se pak vrátil do Jeruzaléma. ⁸⁸ Když Alexander uslyšel o těchto událostech, znovu Jónatana vyznamenal. ⁸⁹ Poslal mu zlatou sponu, jakou bývají vyznamenávání obvykle jen královi příbuzní, a dal mu do dědičného vlastnictví Ekrón a jeho celé okolí.

Smrt Ptolemaiova i Alexandrova

11 ¹ Egyptský král shromáždil vojska početná jako písek na břehu moře a velké loďstvo. Chtěl se zmocnit lší Alexandrov

(75) Joz 19,46 2Pa 2,15 Ezd 3,7 Jon 1,3 Sk 9,36.43 (83) 1Mak 11,4 : 1S 5,1n (86) Joz 13,3

říše a připojit ji ke své. ² S mírumilovnými slovy se vydal do Sýrie, kde mu obyvatelé otvírali města a vycházeli mu vstříc. Alexander totiž nařídil, aby ho *všude* přijali, vždyť to byl jeho tchán. ³ Jakmile však Ptolemaios vstoupil do měst, do každého z nich dal vojenskou posádku. ⁴ Když se přiblížil k Ašdódu, ukazovali mu spálenou svatyni Dagónovu, rozvaliny Ašdódu i *osad* v jeho okolí a pohozené mrtvoly padlých v boji a upálených; navršili jich totiž hromady u cesty, kudy se ubíral. ⁵ Stěžovali si u krále na Jónatana za to, co udělal, aby ho pošpinili, ale král mlčel. ⁶ Jónatan vyšel králi naproti do Jafy se slávou, pozdravili se navzájem a přenocovali tam. ⁷ Jónatan pak doprovázel krále až k řece nazvané Eleutheros a vrátil se do Jeruzaléma. ⁸ Sotvaže král Ptolemaios opanoval města na pobřeží až k přímořské Seleukii, začal proti Alexandrovi kout pikle. ⁹ Poslal posly ke králi Démétriovi se vzkazem: „Uzavřeme spolu smlouvu, dám ti svou dceru, kterou měl Alexander, a ty budeš vládnout v království svého otce. ¹⁰ Mrzí mě, že jsem mu dal svou dceru, neboť se mne pokusil zabít.“ ¹¹ Takto jej pošpinil, protože toužil po jeho království. ¹² Vzal mu svou dceru a dal ji Démétriovi. To vedlo k rozchodu s Alexandrem a k jejich otevřenému nepřátelství. ¹³ Ptolemaios vešel do Antiochie a ozdobil se *královskou* členkou Asie. Nosil tak na hlavě dvě členky: Egypta a Asie. ¹⁴ Král Alexander byl v té době v Kilikii, protože tamní obyvatelé *od něho* odpadali. ¹⁵ Když slyšel, *co se stalo*, vytáhl proti Ptolemaiovi do boje. Ten proti němu vyrazil se silným vojskem a donutil ho k ústupu. ¹⁶ Alexander utekl do Arábie, aby tam našel útočiště. ¹⁷ *Náčelník* Arabů Zabdiel mu usekl hlavu a poslal ji Ptolemaiovi; Král Ptolemaios byl na vrcholu moci. ¹⁸ Třetího dne však král Ptolemaios zemřel a jeho posádky, které umístil do pevností, byly od místních obyvatel pobity. ¹⁹ Tak se dostal roku stého šedesátého sedmého k vládě Démétrios.

Výnos Démétria II. o židech

²⁰ V těch dnech shromáždil Jónatan vojsko z Judska, aby se *konečně* zmocnil hradu v Jeruzalémě^m, a přitom dal přista-

^m Démétrios I. postoupil hrad židům [10,32], Alexander-Balas jim nabídl mír [10,47] a nyní se Jónatan chce konečně hradu ujmout. Hrad zůstal však i nadále obsazen Démétriovou posádkou [12,36] do r. 141 př. Kr. [13,51].

vit četné obléhací stroje. ²¹Několik svévolných mužů nenávidějících národ odešlo ke králi žalovat, že Jónatan obléhá hrad. ²²Když to král uslyšel, rozhněval se, dal zapřáhnout a jel do Ptolemaidy. Jónatanovi napsal, aby zanechal obléhání a co nejrychleji se dostavil do Ptolemaidy k setkání. ²³Když to Jónatan uslyšel, nařídil pokračovat v obléhání. Ze starších Izraele a z kněží si vybral *družinu* a vydal se na nebezpečnou cestu. ²⁴Vzal stříbro, zlato, roucha a mnohé jiné dary a šel za králem do Ptolemaidy. Získal si jeho přízeň, ²⁵přestože několik svévolníků z jeho národa si naň stěžovalo. ²⁶Král jednal s Jónatanem jako jeho předchůdci a vyvýšil ho před očima všech svých přátel. ²⁷Potvrdil jeho velekněžský úřad a všechny ostatní hodnosti, které měl předtím, a učinil ho prvním z *družiny* svých přátel. ²⁸Jónatan požádal krále, aby osvobodil od daní Judsko a tři samařské okresy, a slíbil mu za to tři sta talentů. ²⁹Král souhlasil. Co v té věci nařídil, oznámil Jónatanovi v listu tohoto znění:

³⁰„Král Démétrios posílá pozdrav svému bratru Jónatanovi a židovskému národu. ³¹Posíláme vám na vědomí opis listu, který jsme o vás napsali svému příbuznému Lasthenovi. ³²Král Démétrios *posílá* otcí Lasthenovi pozdrav. ³³Národu židovskému, našim přátelům, chovajícím se vůči nám spravedlivě, jsme se rozhodli prokázat dobrodiní pro jejich náklonnost k nám. ³⁴Potvrzujeme jim území Judska; tři okresy, Efrajim, Lód a Ramatajim, ať jsou od Samařska připojeny k Judsku i se svým okolím. *Výnos* z nich ať patří těm, kdo obětují v Jeruzalémě, namísto dřívějších královských daní, které král od nich vybíral každý rok z úrody polí a zahrad. ³⁵V jejich prospěch se od nynějška vzdáváme i všeho ostatního, co by nám připadalo z desátků, cel, daně ze soli a obvyklých *poplateků* korunních. ³⁶Nic z toho nebude odvoláno od nynějška po všechny časy. ³⁷Postarej se, abys pořídil opis této listiny a dal jej Jónatanovi, ať je uložen na posvátné hoře na důstojném místě.“

Jónatan pomáhá Démétriovi II.

³⁸Král Démétrios viděl, že země se uklidnila a nikdo mu neodporuje. Rozpustil tedy všechna svá vojska, každého *poslal*

(11,4) 1Mak 10,84 (8) Sk 13,4 (24) 1Mak 10,60 (28) 1Mak 10,30.38 (34) 1S 1,1 Mt 27,57 (35) 1Mak 10,29 (38) 1Mak 7,50 9,57 (43n)

do jeho domova a ponechal si jenom vojska cizích žoldněřů, najatá na ostrovech pohanů. Všechna vojska sestavená jeho předky se s ním proto zneprátelila. ³⁹Když Trýfón, dávný přívrženec Alexandrův, viděl obecnou nespokojenost všech vojsk s Démétriem, odešel k Arabovi Imalkúemu, který vychovával Alexandrova synka Antiocha. ⁴⁰Naléhal na něho, aby mu ho vydal, že by mohl kralovat po svém otcí. Prozradil mu, co nařídil Démétrios a jak se s ním zneprátelila jeho vojska. Pobyl tam mnoho dní. ⁴¹Jónatan poslal králi Démétriovi žádost, aby odvolal posádku z jeruzalémského hradu a z ostatních pevností, neboť *svými výpady* stále ohrožovali Izraele. ⁴²Démétrios poslal Jónatanovi odpověď: „Nejenže vyhovím tobě a tvému národu, ale jakmile nastane vhodná doba, vyznamenám tebe i tvůj lid poctami. ⁴³A nyní buď tak laskav a pošli mi muže na pomoc v boji, neboť všechno mé vojsko ode mne odpadlo.“ ⁴⁴Jónatan mu poslal do Antiochie tři tisíce statečných bojovníků. Když dorazili ke králi, ten se velmi zaradoval nad jejich příchodem. ⁴⁵V městě samém se srotilo na sto dvacet tisíc obyvatel, aby zabili krále. ⁴⁶Ten před nimi utekl do paláce, ale občané obsadili ulice města a začali útočit. ⁴⁷Král proto zavolal na pomoc židy. Všichni k němu ihned nastoupili, rozdělili se *do skupin* po celém městě a pobili toho dne na sto tisíc lidí. ⁴⁸Město zapálili, pobrali téhož dne velkou kořist a krále zachránili. ⁴⁹Když obyvatelé města viděli, že se *zdařil* záměr židů zmocnit se města, poklesli na mysl a zkroutěně volali ke králi: ⁵⁰„Podej nám pravici *ke smíru*, ať přestanou židé bojovat proti nám a proti městu!“ ⁵¹Složili zbraně a uzavřeli mír. Král vyznamenal židy přede všemi obyvateli svého království. S velkou kořistí se vrátili do Jeruzaléma. ⁵²Když Démétrios seděl opět pevně na královském trůnu a země se uklidnila, král. ⁵³zapřel všechno, co dříve ujednal, a odvrátil se od Jónatana. Nejenže se mu neodvděčil za projevenou náklonnost, ale *ještě* jej velmi utiskoval.

Jónatan při Antiochovi VI.

⁵⁴Potom se vrátil Trýfón a přivedl s sebou Antiocha, ještě malé dítě. Prohlásil ho za krále a vložil mu na hlavu čelenku. ⁵⁵Shromáždily se u něho všechny vojenské oddíly, které Démétrios rozpustil, a pustily se do boje s Démétriem; ten byl obrácen na útěk a musel uprchnout. ⁵⁶Trýfón se zmocnil slo-

nů a dobyl Antiochie. ⁵⁷ Mladičkový Antiochos napsal Jónatanovi: „Potvrzují tě v úřadu velekněze, ustanovují tě nad čtyřmi okresy a smíš se nazývat přítelem krále.“ ⁵⁸ Poslal mu zlaté nádoby k užívání, dal mu právo pít ze zlatých číší, chodit v purpuru a nosit zlatou sponu. ⁵⁹ Jeho bratra Šimeóna ustanovil pak velitelem od tyrského srázu až k hranicím Egypta. ⁶⁰ Jónatan vytáhl a postupoval územím za Řekou a jeho městy. Přidala se k němu na pomoc všechna vojska Sýrie. Když přišel k Aškalónu, obyvatelé města mu se slávou vyšli vstříc. ⁶¹ Od tamtud odešel do Gázy, ale tamější obyvatelé před ním zavřeli brány. Jónatan tedy město oblehl, jeho předměstí zapálil a vydrancoval. ⁶² Na prosby obyvatel Gázy jim však podal pravici *ke smíru*, ale vzal syny jejich představitelů jako rukojmí a poslal je do Jeruzaléma. Pak prošel zemí až k Damašku. ⁶³ Jónatan uslyšel, že do Kádeše v Galileji přitáhli Démétriovi velitelé s početným vojskem, aby ho zbavili jeho úřadu. ⁶⁴ Obrátil se proti nim a na místě zanechal svého bratra Šimeóna. ⁶⁵ Ten přitáhl k Bét-súru, obklíčil jej a bojoval s ním mnoho dní, ⁶⁶ až ho prosili o pravici *ke smíru*. On jim ji podal, ale vyhnal je odtud. Zmocnil se města a umístil tam posádku. ⁶⁷ Jónatan se zatím se svým vojskem utábořil u jezera Genezaretského a časně ráno vyrazili do roviny Chasóru. ⁶⁸ A tam na té rovině se střetli s vojskem cizáků, kteří se proti nim vrhli ze zálohy v horách a táhli proti nim. ⁶⁹ Když zálohy vytrhly ze svých úkrytů a daly se do boje, ⁷⁰ všichni od Jónatana uprchli, nezůstal z nich ani jeden kromě velitelů Matitjáše, syna Abšalómovy, a Judy, syna Chalfiova. ⁷¹ Jónatan roztrhl své roucho, posypal hlavu prachem a modlil se. ⁷² Pak se na *žoldněře* obořil a obrátil je na útěk. Rozutekli se. ⁷³ Jakmile to viděli ti, kdo od něho zběhli, vrátili se k němu a společně pronásledovali nepřítel a zastavili se až u *nepřátelského* ležení v Kádeši, kde se utábořili. ⁷⁴ Ten den padlo na tři tisíce cizáků. Jónatan se potom vrátil do Jeruzaléma.

Obnovené spojenectví s Římany

12 ¹ Jónatan viděl, že je vhodný čas poslat vybrané muže do Říma, aby tam s nimi upevnili a obnovili přátelství. ² V tom

:: v. 38 (54) v. 39 1Mak 12,39 (57) : 1Mak 2,18 10,20.65 (62) : 1Mak 6,58 (67) Nu 34,11; Joz 11,10 L 5,1 (71) : 1Mak 2,14 Joz 7,6

smyslu poslal listy také Sparťanům i na jiná místa. ³ *Vyslanci* se vydali do Říma, vstoupili do senátu a učinili prohlášení: „Posílá nás velekněz Jónatan a židovský národ, abyste s nimi obnovili přátelství a spojenectví, jako tomu bylo dříve.“ ⁴ Římané jim pak vystavili listy *pro* úřady jednotlivých míst, aby jim zajistily bezpečný doprovod do Judska. ⁵ A zde je opis listů, které napsal Jónatan Sparťanům: ⁶ „Velekněz Jónatan, starší národa, kněží a ostatní židovský lid zdraví bratry Sparťany. ⁷ Už v dřívější době dostal velekněz Onias listy od Areia, který býval vaším králem, že jste naši bratři, jak dokládá přiložený opis. ⁸ Onias přijal posla s poctami a převzal listy, kde se zjevně mluví o spojenectví a přátelství. ⁹ Nám to sice není zapotřebí, vždyť naši oporou a útěchou jsou svaté knihy, které máme v rukou. ¹⁰ Přesto však vás chceme znovu ujistit o svém bratrství a přátelství, aby se nezdálo, že jsme se vám odcizili; od vašeho poselství uplynula totiž dlouhá doba. ¹¹ My na vás ustavičně pamatujeme při obětech, které přinášíme o svátcích a při jiných k tomu určených dnech, i při modlitbách, jak se sluší a patří pamatovat na bratry. ¹² Radujeme se z vaší proslulosti. ¹³ Na nás se však ze všech stran přivalilo mnoho útisku a válek, které proti nám vedli okolní králové. ¹⁴ Do těchto válek jsme nechtěli zatahovat vás ani ostatní své spojence a přátele. ¹⁵ Máme totiž pomoc z Nebe, jejímž přispěním jsme byli zachráněni od nepřátel, v boji pokorěných. ¹⁶ Nyní jsme vybrali Nůménia, syna Antiochova, a Jásonova syna Antipatra a poslali jsme je k Římanům, aby s námi obnovili dřívější přátelství a spojenectví. ¹⁷ Uložili jsme jim, aby se vydali také k vám, pozdravili vás a předali vám náš dopis o obnovení našeho bratrství. ¹⁸ Budeme vám vděční, když nám na to odpovíte.“

¹⁹ A toto je opis listu zasláného Oniasovi: ²⁰ „Areios, král Sparťanů, zdraví velekněze Oniase. ²¹ V jednom spise o Sparťanech a židech se našlo, že jsou bratři a že jsou z rodu Abrahamova. ²² Když jsme se nyní o tom dozvěděli, uvítali bychom, kdybyste nám napsali, jak si představujete pokojné *soužití*. ²³ My navrhuje toto: Vaše stáda a majetek patří i nám a naše jsou *zároveň* vašim vlastnictvím. Uložili jsme *poslům*, aby vám to oznámili.“

(12,1—3) 1Mak 8,22n 14,19 (7) v. 20 (18) : v. 7; 1Mak 14,22 (25) 2S 8,9 (30) 1Mak 11,7 (33) 1Mak 14,5 (38) 1Mak 13,13 : Ezd 2,33

Nová vítězství Jónatanova

24 Potom se Jónatan dozvěděl, že se Démétriovi velitelé vracejí s vojskem ještě větším než dříve, aby s ním bojovali. 25 Vytáhl z Jeruzaléma a postupoval proti nim do území Chamátu. Nedal jim možnost vniknout do své země. 26 Do jejich tábora poslal vyzvědače. Když se vrátili, oznámili mu, že se *nepřátelé* chystají přepadnout je v noci. 27 Po západu slunce nařídil Jónatan svým vojákům, aby bděli ve zbrani a byli po celou noc připraveni k boji. Kolem tábora rozestavěl strážce. 28 Když se protivníci doslechli, že Jónatan a jeho *vojáci* jsou připraveni na boj, dostali strach. Vyděšení zapálili ohně ve svém táboře. 29 Jónatan se svými *vojáky* zjistili *jejich útěk* až ráno, neboť *v noci* viděli hořet ohně. 30 Pronásledoval je, ale nedostihl, neboť už přešli řeku Eleutheros. 31 Pak se Jónatan obrátil proti Arabům zvaným Zabadaiovcí, porazil je a uchvátil kořist. 32 Potom vyrazil, táhl do Damašku a prošel celou tu krajinu. 33 Také Šimeón vytáhl z *Jeruzaléma*, prošel až k Aškalónu a blízkým pevnostem, odchýlil se směrem na Jafu a obsadil ji. 34 Doslechl se totiž, že tu pevnost chtějí vydat Démétriovým přívržencům; proto tam dosadil posádku, aby ji střežila. 35 Když se Jónatan vrátil, svolal starší lidu a radil se s nimi, jak vybudovat pevnosti v Judsku, 36 jak zvýšit hradby Jeruzaléma a vystavět ještě vyšší zeď mezi hradem a městem. Měla jej odříznout od města, aby byl odkázán sám na sebe a *jeho posádka* nemohla kupovat ani prodávat. 37 Sešli se k budování města, a protože se zřítilo kus zdi na východní straně u potoka, opravili ji; ta zeď se jmenuje Chafenata. 38 Šimeón vystavěl v Přímořské nížině Chadídu, opevnil ji a vsadil *do ní* brány se závorami.

Jónatan zajat

39 Trýfón nyní zatoužil stát se králem Asie a nasadit si *královskou* čelenku; proto se *chystal* vztáhnout ruku na krále Antiocha. 40 Obával se však, že Jónatan mu v tom bude překážet a proti němu vystoupí. Hledal tedy *příležitost*, jak se ho zmocnit a zabít ho. Vytrhl s *vojskem* a postupoval k Bét-šeánu. 41 Jónatan vytáhl proti němu a dorazil do Bét-šeánu se

{39} 1Mak 11,39.54

čtyřiceti tisíci vybranými vojáky. 42 Když Trýfón viděl, že přitáhl Jónatan s početným vojskem, bál se ho napadnout, 43 naopak přijal ho slavnostně a představil všem svým přátelům, dal mu dary a nařídil svým družiníkům a jejich vojskům, aby ho poslouchali jako jeho samého. 44 Jónatanovi řekl: „Proč jsi sem trmácel všechn tento lid, když mezi námi není válka? 45 Pošli je domů, vyber si *jen* oddíl mužů jako doprovod a pojd se mnou do Ptolemaidy. Chci ti ji odevzdat i s ostatními pevnostmi a vojsky a se všemi veliteli zásobovacích oddílů, a pak se *hned* vrátím. Jen proto jsem přišel.“ 46 Jónatan mu uvěřil a učinil podle jeho návrhu, odeslal vojska, a ta se vrátila do Judska. 47 Ponechal si u sebe *jen* tři tisíce mužů; z nich dva tisíce ponechal v Galileji a tisíc jich šlo s ním. 48 Když vešel do Ptolemaidy, obyvatelé uzavřeli brány, jeho zajali a všechn jeho doprovod pobili mečem. 49 Trýfón poslal vojska i jízdu do Galileje a do velké roviny, aby vyhledali všechny, kdo byli s Jónatanem. 50 Ti se dovtipili, že *Jónatan* byl polapen a zahynul *asi* i se svým doprovodem. Vzájemně se povzbudili a postupovali seřazeni v šiky pohotově k boji. 51 Když ti, kdo je stíhali, uviděli, že jim půjde o život, dali se na ústup; 52 tak se mohli všichni v klidu vrátit do Judska. Oplakávali Jónatana a jeho doprovod a zmocnil se jich veliký strach. Celý Izrael prožíval hluboký zármutek. 53 Všechny sousední pronárody hledaly *hlubokou*, jak je vyhubit, a říkaly si: „Teď nemají vůdce ani ochránce, vstupme tedy s nimi do války a vymažeme památku na ně z *myslí* lidí!“

ŠIMEÓN VŮDCEM

Trýfón poražen

13

1 Šimeón se doslechl, že Trýfón sebral početné vojsko, aby vtrhl do Judska a vyvrátil je. 2 Když viděl, že lid se třese strachem, vystoupil do Jeruzaléma. Svolal shromáždění lidu 3 a řekl jim, aby je povzbudil: „Dobře víte, co jsem já, moji bratři a dům mého otce vykonali pro Zákon a svatyni. Co útrap a bojů jsme přestáli! 4 Kvůli tomu a pro Izraele padli všichni moji bratři a já jediný jsem zůstal. 5 A já že bych nyní, v této

době ohrožení, měl šetřit svůj život? Ani za nic! Vždyť nejsem lepší než moji bratři n. ⁶ Přesto se budu mstít za svůj národ a svatyni, za vaše ženy a děti, když se *ted'* všichni pohané z nenávisťi srotili, aby nás vyhubili.“ ⁷ Jakmile lid uslyšel tuto řeč, rozhořelo se v něm nadšení ⁸ a *shromáždění* odpovědělo hlasitým voláním: „Tys náš vůdce místo svých bratrů Judy a Jónatana. ⁹ Veď náš boj, uděláme všechno co nám řekneš!“ ¹⁰ Šimeón shromáždil všechny bojovníky, v rychlosti dostavěl hradby Jeruzaléma a ze všech stran jej opevnil. ¹¹ Jónatana, syna Abšalóмова, poslal s přiměřeně silným vojskem do Jafy; ten vyhnal její obyvatele a usadil se v ní.

¹² Trýfón vytáhl z Ptolemaidy s početným vojskem, aby vpadl do Judska; Jónatana měl s sebou jako zajatce. ¹³ Šimeón se utábořil u Chadídy na okraji roviny. ¹⁴ Když se Trýfón dozvěděl, že se Šimeón stal vůdcem lidu místo svého bratra Jónatana a že je připraven bojovat proti němu, poslal k němu posly se sdělením: ¹⁵ „Tvého bratra Jónatana zadržujeme kvůli penězům, které dluží královské pokladně za úřady, které zastával. ¹⁶ Pošli nyní sto hřiven stříbra a dva jeho syny jako rukojmí, aby po propuštění od nás neodpadli, a my ho propustíme.“ ¹⁷ Šimeón poznal, že k němu mluví lstivě, ale přesto poslal stříbro i chlapce, aby nevyvolal v lidu velké nepřátelství vůči sobě. ¹⁸ Řekli by: „Neposlal mu peníze a chlapce, a proto zahynul!“ ¹⁹ Odeslal tedy chlapce i sto hřiven. Trýfón ho však obelhal a Jónatana nepustil. ²⁰ Potom se vydal na pochod, aby vnikl do země a zpustošil ji. Odbočil k Adóře, ale Šimeón se svým vojskem mu kladl odpor všude, kudy táhl. ²¹ Posádka *jeruzalémského* hradu poslala k Trýfónovi posly, aby k nim rychle přišel přes poušť se zásobami. ²² Trýfón nařídil, aby se tam vypravila celá jízda, ale té noci napadlo velmi mnoho sněhu, takže pro snůh nemohl postupovat. Zvedl se tedy a zamířil do Gileádu. ²³ Když se přiblížil k Baskamě, zabil Jónatana; tam ho pohřbili. ²⁴ Potom se Trýfón vrátil zpět do své země.

Pohřeb Jónatanův

²⁵ Šimeón poslal pro tělesné pozůstatky svého bratra Jónatana

ⁿ Jónatan ovšem ještě nebyl mrtev, ale Šimeón to nemohl vědět (sr v. 23).

(13,5) : 1Kr 19,4 (8) : 1Mak 9,30 11,70 12,46.50 13,23 (11) 1Mak 12,33n (12) 1Mak 12,45.48 (13) 1Mak 12,38 (25) 1Mak 2,1 (40) : 1Mak

natana a pohřbil je v Modeínu, městě svých otců. ²⁶ Celý Izrael nad ním velice truchlil a lidé ho oplakávali po mnoho dní. ²⁷ Šimeón vystavěl nad hrobem svého otce a svých bratrů *náhrobek* a vyvýšil jej, aby byl *zdaleka* viditelný; byl z kamene z obou stran hlazeného. ²⁸ Postavil také sedm jehlanovitých pomníků, jeden naproti druhému, a to otci, matce a čtyřem bratrům. ²⁹ K nim vybudoval umělecká díla a obklopil je vysokými sloupy. Sloupy ozdobil zbrojí na věčnou památku a vedle zbroje dal vytesat lodi ^o, aby je viděli všichni, kdo se plaví po moři. ³⁰ Tento *náhrobek*, který v Modeínu vybudoval, *stojí* až do dnešních dnů.

Smír s Démétriem II.

³¹ Trýfón jednal lstivě s mladičkým králem Antiochem, zavraždil ho ³² a stal se králem místo něho. Vložil si na hlavu *královskou* čelenku Asie a způsobil v zemi mnoho trápení. ³³ Šimeón vybudoval judské pevnosti, obehnal je mohutnými hradbami s vysokými věžemi i branami se závorami a uložil do pevností zásoby. ³⁴ Potom Šimeón poslal vybrané muže ke králi Démétriovi, aby zjednal zemi úlevu *od daní*, protože Trýfón nedělal nic, než jen loupil. ³⁵ Král Démétrios na toto poselství odpověděl písemně listem tohoto znění:

³⁶ „Král Démétrios zdraví velekněze Šimeóna, přítele králů, i starší a *celý* židovský národ! ³⁷ Zlatý věnec a palmovou ratolest, které jste poslali, jsme obdrželi. Jsme připraveni sjednat s vámi velkou mírovou *smlouvu*; též napsat výběrčím, aby vám prominuli závazky. ³⁸ Co jsme *dříve* s vámi sjednali, platí. Pevnosti, které jste vystavěli, patří vám. ³⁹ Odpouštíme vám všechny omyly a provinění až do dnešního dne a *promíjíme* vám i *korunovační* věnec, za který dlužíte. Pokud by snad v Jeruzalémě byly ještě nějaké pohledávky, platit se nebudou. ⁴⁰ Jsou-li mezi vámi někteří, aby byli zapsáni k našemu dvoru, ať jsou zapsáni. Budiž mezi námi mír!“

⁴¹ Roku stého sedmdesátého bylo sňato pohanské jho z Izraele p. ⁴² Lid začal psát v listinách a smlouvách: „Roku prvního vlády velekněze Šimeóna, vojevůdce a vládcce židů.“

^o Patrně na připomínku dobytí přístavních měst.

^p Židovské podání uvádí 27. květen r. 142 př. Kr.

Šimeónova vítězství

⁴³ V těch dnech se Šimeón utábořil u Gezeru a obklíčil jej *svými* šiky. Dal zhotovit obléhací věž, přitáhl ji k městu, pobořil jednu věž a dobyl ji. ⁴⁴ Vojáci vyskákali z obléhací věže do města; vznikl tam veliký zmatek. ⁴⁵ Obyvatelé města se ženami a dětmi vystoupili na hradby, trhali si šaty a hlasitě bĕdovali, prosili Šimeóna, aby jim dal pravici *ke smíru*. ⁴⁶ Volali: „Nejednej s námi podle našich špatností, ale podle svého milosrdenství!“ ⁴⁷ Šimeón se dal usmířit a přestal proti nim bojovat. Z města je však vyhnal a očistil domy, v nichž byly modly; tak vešel do města s chvalozpĕvy a dobrořečením. ⁴⁸ Z města vyházel všechno nečisté a usadil tam muže dodržující Zákon, zesílil jeho opevnĕní a zbudoval si tam sídlo.

⁴⁹ Posádka jeruzalémského hradu, které byl znemožněn styk s okolím, nákup i prodej, trpĕla velikou nouzĕ a četní zemřeli hladem. ⁵⁰ Úpĕnlivĕ volali k Šimeónovi, aby přijal *nabízenou* pravici *ke smíru*. On ji přijal, ale vyhnal je odtamtud a očistil hrad od neřádu. ⁵¹ Dvacátého třetího dne, druhého měsíce roku stĕho sedmdesátého prvního vešel do něho s chvalami a s palmovými ratolestmi za *zvuku* citar, cymbálů a harf, s chvalozpĕvy a písnĕmi, protože byl potĕřen veliký nepřítel uprostřed Izraele. ⁵² Šimeón ustanovil, aby se každého roku tento den radostně oslavoval. Zesílil opevnĕní chrámové hory naproti hradu a usídlil se tam se svou družinou. ⁵³ Když potom Šimeón vidĕl, že jeho syn Jóchanán ^q dospĕl v muže, ustanovil ho velitelem všech vojsk. Usadil se v Gezeru.

Zemi zajištĕn mĕr

14 ¹ Roku stĕho sedmdesátého druhého shromáždil král Démétrios svá vojska a odešel do Médie opatřit si posily do boje proti Trýfónovi. ² Když se Arsakés ^r, král Persie a Médie, do slechl, že Démétrios vtáhl na jeho území, poslal jednoho ze svých vojevůdĕů, aby jej zajal živého. ³ Ten vytáhl, porazil Démétriovo vojsko, jeho zajal a přivedl k Arsakovi, který ho vsadil do vězení.

^q Později zvaný Jan Hyrkán.

^r Je to parthský král Mithridatĕs I. (171—138).

⁴ Za dnů Šimeónových žila judská zemĕ v klidu. Usiloval o dobro pro svůj lid a jim se líbila jeho moc a sláva po všechny dny. ⁵ Ke všĕ své slávĕ se zmocnil i Jafy, aby mĕl přístav a přístup k ostrovům v moři. ⁶ Rozšířil území pro svůj národ a ovládl zemi. ⁷ Propustil četné zajatce, opanoval Gezer, Bĕt-súr i hrad, ze kterého vymýtil poskvrny, nikdo se mu nemohl postavit na odpor. ⁸ *Lidĕ zase* pokojně obdĕlávali svou zemĕ, a ta jim dávala své plody a stromy na polích ovoce. ⁹ Starci sedali na námĕstích a rozmlouvali o obecnĕm dobru, mladíci se odĕvali slávou a váleĕnou zbrojí. ¹⁰ Mĕstům dodával potraviny a zřídil z nich ozbrojenĕ pevnosti, takže jeho jmĕno bylo chvalně známĕ až na okraj svĕta. ¹¹ Uvedl do zemĕ pokoj a Izrael se mohl tĕšit z radostného života. ¹² Každý sedĕl pod svou vinnou révou a pod svým říkovníkem a nebyl nikdo, koho by se musel bát. ¹³ Ze zemĕ zmizel každý, kdo by jim vyhrožoval válkou, *protože všichni nepřítelští* královĕ byli tehdy potĕreni. ¹⁴ Podporoval všechny ubohĕ ze svĕho lidu, zkoumal Zákon a odstranil všechny svĕvolníky a zloĕince. ¹⁵ Mĕl v úĕtĕ svatynĕi a obohatil ji dalším vybavením.

Dopis ze Sparty, dar do Říma

¹⁶ Když se v Římĕ a též ve Spartĕ dozvĕděli, že Jónatan zemřel, velmi je to zarmoutilo. ¹⁷ Když pak uslyšeli, že veleknĕzem se po něm stal jeho bratr Šimeón a že vládne v zemi a v jejich mĕstech, ¹⁸ napsali mu na bronzových deskách, že s ním obnovují *smlouvu* o přátelství a spojenectví, kterou uzavĕřeli s jeho bratry Judou a Jónatanem. ¹⁹ Ty *desky* pak byly přeĕteny před shromáždĕním v Jeruzalĕmĕ. ²⁰ Opis listu, který poslali Spartanĕ, znĕ takto: „Vládcovĕ Spartanů a *celĕ* mĕsto zdravĕi veleknĕze Šimeóna, starší, knĕžstvo a celý národ židovský, *naše* bratry. ²¹ Vyslanci, které jste poslali k našemu lidu, nám vyprávĕli o vaší slávĕ a vážnosti a my jsme mĕli z jejich přĕchodu radost. ²² O tom, co nám prohlásili v radĕ lidu, jsme učinili tento zápis: Númĕnios, syn Antiochův, a Antipater, syn Jásonův, vyslanci židů, k nám přišli, aby s námi obnovili přátelenskou *smlouvu*. ²³ Shromáždĕní s potĕšením přijalo tyto muže, vzdalo jim poctu a dalo vložit opis jejich řeĕi do knih veřej-

(14,4) 1Mak 7,50 (5) 1Mak 12,33 (7) 1Mak 13,50 (8n) : Za 8,4,12 (12) 1Kr 5,5 Ml 4,4 Za 3,10 (18) 1Mak 8,22 (22) 1Mak 12,16 (26)

ných výnosů, aby spartský lid na ně nikdy nezapomněl. Opis toho pořídili pro velekněze Šimeóna.“

²⁴ Šimeón potom poslal Núménia do Říma s velkým zlatým štítem vážícím tisíc min, aby potvrdil spojenectví s *Římany*.

Pocty Šimeónovi

²⁵ Když se o tom dozvěděl lid, říkali: „Jak se odměníme Šimeónovi a jeho synům? ²⁶ Chrabře se projevil on i jeho bratři, celá rodina jeho otce! Vedl boj proti nepřátelům Izraele a dobyl mu svobodu!“ Vyryli pak nápis na bronzových deskách a umístili na sloupy na hoře Sijónu. ²⁷ Nápis zněl takto: „Osmnáctého dne měsíce elul, roku stého sedmdesátého druhého, ve třetím roce Šimeónova velekněžství v Asaramelu ²⁸ na velkém shromáždění kněží a lidu, vůdců národa a starších země bylo nám oznámeno toto: ²⁹ Zatímco se naše země zmítala v častých válkách, Šimeón, syn Matitjáše, kněz ze synů Jójaríbových, a s ním jeho bratři vydali se v nebezpečí a postavili se na odpor nepřátelům svého národa, aby byla zachována svatyně a Zákon, čímž velmi proslavili svůj národ. ³⁰ Nejprve Jónatan shromáždil kolem sebe lid a stal se jejich veleknězem. Pak byl připojen k *zesnulým* svého lidu. ³¹ Nepřátelé chtěli vtrhnout do jejich země a vztáhnout ruce na svatyni. ³² Tu se postavil na odpor Šimeón a bojoval za svůj národ. Ze svého majetku věnoval mnoho peněz, aby vyzbrojil muže z vojska svého národa a vyplácel jim žold. ³³ Opevnil města Judska i Bét-súr na hranicích Judska, kde dříve byla zbrojnice nepřátel, a usadil tam posádku z židovských mužů. ³⁴ Opevnil také přímořskou Jafu a Gezer na hranicích s Ašdódem, kde dříve sídlili nepřátelé, usadil v něm židy a uložil tam potřebné zásoby, aby se tam udrželi. ³⁵ Lid viděl Šimeónovu věrnost i to, jak hleděl oslavit svůj národ, a ustanovil ho svým vůdcem a veleknězem v uznání toho, co všechno vykonal, za jeho spravedlnost a věrnost, kterou zachoval svému národu, a za úsilí všemi způsoby vyvýšit svůj lid. ³⁶ Za dnů jeho vlády se mu podařilo vyhnat ze země nepřátele i ty z Jeruzaléma, města Davidova, kteří si tam vybuvovali hrad a z něho dělali výpady, poskvřňovali okolí

^s Přepis hebrejského *chagar 'am 'el* (= nádvoří lidu Božího), označení pro vnější chrámové nádvoří. Synchronismus podle seleukovské éry a let Šimeónových ukazuje na 13. září r. 140 př. Kr.

svatyně a zneuctovali toto posvátné místo. ³⁷ Usadil tam židovské muže; hrad zpevnil, aby chránil kraj i město, a zvýšil též jeruzalémské hradby. ³⁸ Potom mu král Démétrios potvrdil velekněžský úřad, ³⁹ učinil ho svým přítelem a s velkou slávou mu udělil vyznamenání. ⁴⁰ Slyšel totiž, že i Římané nazývají židy přáteli, spojenci a bratry, že s poctami přijali Šimeónovy vyslance ⁴¹ a že se židé a jejich kněží usnesli, aby byl Šimeón natrvalo jejich vládcem a veleknězem, dokud by nepovstal *zaslíbený* věrný Prorok. ⁴² Že ho učinili svým vojevůdcem, že se stará o svatyni a sám ustanovuje ty, kdo spravují její záležitosti, že je správcem země, výzbroje a pevností. ⁴³ *Hlavně* však, že se má starat o svatyni. Že ho všichni musí poslouchat, v jeho jménu že budou sepsovány všechny výnosy v zemi; že se bude oblékat do purpuru a zlata. ⁴⁴ Není dovoleno nikomu z lidu ani z kněží cokoli z toho zrušit, protivit se jeho nařízením, bez jeho vědomí svolávat shromáždění v zemi, oblékat se do purpuru a nosit zlatou sponu. ⁴⁵ Kdo by se proti tomu provinil nebo tomu odporoval, bude hoden potrestání. ⁴⁶ Všechnen lid se usnesl uložit Šimeónovi, aby se řídil těmito ustanoveními. ⁴⁷ Šimeón to přijal a souhlasil, že bude veleknězem, vojevůdcem a knížetem židů i kněží, ochráncem všech. ⁴⁸ Usnesli se, aby tento zápis byl vryt do bronzových desek, umístěných na důstojném místě v nádvoří svatyně. ⁴⁹ Opis má být uložen v pokladnici a bude majetkem Šimeóna a jeho synů.“

Antiochos VII. uznává Šimeónova práva

15 ¹ Antiochos ^t, syn krále Démétria, poslal z mořských ostrovů Šimeónovi, knězi a knížeti židů, a celému národu list ² tohoto obsahu: „Král Antiochos zdraví Šimeóna, velekněze a knížete, i židovský národ. ³ Protože se několik hanebných *zrádců* zmocnilo království našich otců, chci se nyní tohoto království ujmout a obnovit je, jako bylo dříve. Najal jsem mnoho vojska a vystrojil válečné lodí, s nimiž ⁴ se hodlám vylodit na pevnině a potrestat ty, kdo zničili mou zemi a zpusťovali mnoho měst v mém království. ⁵ Potvrzuji ti *prominutí* všech závazků,

^t Antiochos VII. Sídētēs se dozvěděl o zajištění svého bratra Démétria II. Nikátora na ostrově Rhodu. Vládl 138—129.

které ti prominuli králové přede mnou, i všech dávek, které ti odepsali, ⁶ a dovoluji ti razit mince pro tvou zemi. ⁷ Jeruzalém a svatyně at jsou svobodné. Všechny zbraně, které sis pořídil, a pevnosti, které jsi zbuoval nebo kterých ses zmocnil, at ti zůstanou! ⁸ Od nynějška se ti natrvalo odpouštějí všechny dluhy do královské pokladny i všechny příští dávky. ⁹ Až se znovu ujmete vlády nad svým královstvím, s nejvyššími počtami vyznamenáme tebe a tvůj národ i chrám, takže vaše sláva bude zjevná po celém světě.“

¹⁰ Roku stého sedmdesátého čtvrtého vtrhl Antiochos do země svých otců a přešla k němu všechna vojska; s Trýfónem jich zůstala jen hrstka, ¹¹ Antiochos ho pronásledoval až do Dóru při moři. ¹² Uprchlík viděl, že je s ním zle, neboť ho vojsko opustilo. ¹³ Antiochos oblehl Dór se sto dvaceti tisíci válečníků a s osmi tisíci jezdci. ¹⁴ Obklíčil město a z moře připluly lodí; sevřel tak město ze země i od moře, že nikdo nemohl vejít ani vyjít.

Návrat poselstva z Říma

¹⁵ Núménios a jeho druhové se vrátili z Říma a přinesli list adresovaný králům a jejich zemím. Byl tohoto znění: ¹⁶ „Lucius, římský konsul, posílá pozdrav králi Ptolemaiovi. ¹⁷ Přišli k nám židovští vyslanci, naši přátelé a spojenci, poslaní veleknězem Šimeónem a židovským lidem, aby obnovili staré přátelství a spojenectví. ¹⁸ Přinesli zlatý štít o váze tisíce min. ¹⁹ Rozhodli jsme se proto napsat králům a zemím, aby vůči nim nepodnikali nic zlého, aby proti nim, jejich městům a zemi neválčili a ani se nespolečovali s těmi, kdo proti nim vedou válku. ²⁰ Ten štít jsme od nich rádi přijali. ²¹ Jestliže nějaký zrádci z jejich země utekli k vám, vydejte je veleknězi Šimeónovi, aby je potrestal podle jejich zákona.“

²² Totéž napsal králi Démétriovi a Attalovi, Ariarathovi a Arsakovi ²³ a poslal do všech zemí: do Sampsamy a Sparty, na Délos, do Myndu, Sikyónu, do Kárie a na Samos, do Pamfýlie a Lykie, do Halikarnasu a Rhodu, do Faselidy, na Kós, do Sidy, Aradu, Gortýny, Knidu, Kypru a Kyrény. ²⁴ Opis tohoto listu poslali veleknězi Šimeónovi.

(15,6n) :: v. 27 (15) 1Mak 12,16 14,22.24 (27) :: vv. 6n (33) : Sd 11,15

Antiochos VII. ruší smlouvu se Šimeónem

²⁵ Král Antiochos, který obléhal Dór, přivedl k němu druhého dne nové posily, připravil obléhací stroje a sevřel Trýfóna tak, že nikdo nemohl vyjít ani vejít. ²⁶ Šimeón mu poslal jako posilu dva tisíce vybraných mužů a také zlato, stříbro a válečnou výzbroj. ²⁷ On však odmítl to přijmout, zrušil všechno, co s ním dříve ujednal, a od Šimeóna se odvrátil. ²⁸ Po Athénobiovi, jednom ze svých přátel, mu vzkázal toto: „Máte v moci Jafu, Gezer a hrad v Jeruzalémě, to vše jsou města mého království. ²⁹ Jejich území jste zpustošili, způsobili jste velkou pohromu v zemi a opanovali jste mnoho míst v mém království. ³⁰ Nyní tedy vydejte města, kterých jste se zmocnili, zaplaťte daně z míst, která jste opanovali mimo území Judska, ³¹ nebo za ně zaplatíte pět set talentů stříbra a dalších pět set talentů jako náhradu škod vámi způsobených a jako náhradu za daně z měst u. Neuděláte-li to, přijdeme a pustíme se s vámi do boje.“ ³² Králův přítel Athénobios přišel do Jeruzaléma a užasl, když viděl Šimeónovu slávu, tabuli se zlatými a stříbrnými číslemi a četné služebnictvo. Vyřídil Šimeónovi královo poselství. ³³ Ten mu odpověděl: „Neuchvátili jsme cizí zemi ani jsme se nezmocnili ničeho cizího, leč dědictví našich otců, jehož se načas bezprávně zmocnili naši nepřátelé. ³⁴ Když nastala pro nás příznivá doba, znovu jsme se ujali dědictví otců. ³⁵ Pokud jde o Jafu a Gezer, které požaduješ, ty způsobily lidu a naší zemi velikou pohromu; dáme za ně sto talentů.“ Athénobios mu neodpověděl ani slova, ³⁶ rozzloben se vrátil ke králi a podal mu zprávu o tom jednání i o slávě Šimeónově a o všem, co viděl. Krále zachvátil velký hněv.

Kendebaios poražen

³⁷ Mezitím Trýfón vstoupil na loď a uprchl do Orthósie. ³⁸ Král ustanovil Kendebaia velitelem pobřeží, přidělil mu pěchotu a jízdu ³⁹ a nařídil mu, aby se utábořil na hranicích Judska, přestavěl Kedrón, zpevnil jeho hradby a bojoval proti lidu. Král mezitím pronásledoval Trýfóna. ⁴⁰ Kendebaios přitáhl do Jabny a začal lid dráždit svými vpády do Judska, při nichž bral lidi do zajetí nebo je pobíjel. ⁴¹ Vybudoval Kedrón,

■ V jasném rozporu se sliby ve v. 8, danými také už Démétriem (13,39).

odvelel tam jízdu a vojsko, aby odtud činili výpady na judské cesty, jak to nařídil král.

16 ¹Jóchanan vystoupil z Gezeru do Jeruzaléma a oznámil svému otci Šimeónovi, co Kendebaios provedl. ²Šimeón zavolal své dva starší syny, Judu a Jóchanana, a řekl jim: „Já a moji bratři a dům mého otce jsme vedli boje Izraele od svého mládí až do dnešního dne a podařilo se nám mnohokrát vlastním rukama osvobodit Izraele. ³Teď už jsem zestárl a vy jste z milosti Boží dospěli; zastupte mne a mého bratra, vytáhněte do boje za náš národ a pomoc Nebes bude s vámi.“ ⁴Pak vybral z izraelské země dvacet tisíc bojeschopných mužů a jezdců; ti vytáhli proti Kendebaiovi a přenocovali v Modefnu. ⁵Ráno vstali, vytáhli do pole a hle, proti nim veliké vojsko, pěšáci a jezdci. Mezi oběma vojsky byl rozvodněný potok. ⁶Jóchanan se svým lidem se jim postavil. Když viděl, že se lid bojí potok přebrodit, přešel jej první. Muži jej viděli a přebrodivili se za ním. ⁷Potom rozdělil lid, jezdce umístil mezi oddíly pěchoty, neboť nepřátelská jízda byla velmi početná. ⁸Zaduli do polnic a Kendebaios a jeho vojsko byli zahánáni na útěk; mnozí byli zraněni nebo zabiti. Zbylí uprchli do pevnosti. ⁹Tehdy byl poraněn i Juda, Jóchananův bratr. Jóchanan pak nepříteli pronásledoval až ke Kedrónu, který Kendebaios opevnil. ¹⁰Jiní uprchli do věží na polích Ašdódu, on však toto město vypálil; padlo tam na dva tisíce mužů. Pak se ve zdraví vrátil do Judska.

Šimeón zavražděn

¹¹Ptolemaios, syn Abúbův v, byl ustanoven vojevůdcem na jerišské rovině. Měl mnoho stříbra a zlata; ¹²byl totiž veleknězovým zetěm. ¹³Zpyšněl a chtěl ovládnout zemi. Zamýšlel odstranit lstí Šimeóna a jeho syny. ¹⁴Šimeón právě obcházel města v zemi, aby se přesvědčil, co potřebují. Tak přišel i do Jericha se svými syny Matitjášem a Judou roku stého sedmdesátého sedmého v jedenáctém měsíci (je to měsíc šebát). ¹⁵Syn Abúbův je lstivě přijal v pevnůstce zvané Dók, kterou vystavěl, a uspořádal pro ně velkou hostinu; ukryl tam však své lidi.

v Jméno je patrně arabského původu.

(16,1) 1Mak 13,53 (8) Nu 10,9 (23n) :: 1Mak 9,22

¹⁶Když se Šimeón a jeho synové opili, povstal Ptolemaios a jeho společníci, chopili se zbraně a vrhli se do jídelny na Šimeóna, zabili ho, též jeho dva syny a některé ze služebníků. ¹⁷Tak spáchal velký zločin a odměnil se zlem za dobro. ¹⁸Ptolemaios sepsal o tom zprávu a odeslal ji králi, aby mu poslal na pomoc vojsko a předal do jeho pravomoci zemi i města. ¹⁹Jiné muže vyslal do Gezeru, aby odstranili Jóchanana, a velitelům poslal listy s prosbou, aby se k němu dostavili, že je podělí stříbrem, zlatem a jinými dary. ²⁰Další poslal, aby se zmocnili Jeruzaléma a chrámové hory.

Jóchanan, Šimeónův syn, veleknězem

²¹Kdosi je však předběhl a oznámil Jóchananovi v Gezeru, že jeho otec a bratři zahynuli. Řekl: „Ptolemaios poslal vrahy i na tebe.“ ²²Když to Jóchanan uslyšel, velmi se polekal a muže, kteří ho přišli zahubit, dal hned zajmout a zabít. Vždyť předem věděl, že ho chtějí zahubit. ²³Ostatní činy Jóchananovy, jeho bitvy a statečnost, kterou se vyznamenal, stavby hradeb, které vybudoval, všechny jeho skutky ²⁴jsou zápsány v letopise jeho velekněžství od doby, kdy se po svém otci stal veleknězem.

DRUHÁ KNIHA MAKABEJSKÁ

Druhá kniha Makabejská není pokračováním předcházejícího díla, ačkoli z něho přebírá některé události. Spíše je zkratkou obsáhlejší práce jinak neznámého židovského autora Jásona z Kyrény.

Spis sám začíná písemnou výzvou adresovanou z Jeruzaléma egyptským židům, aby i oni, stranou otčiny, řádně slavili svátky stánků a přidali se k oslavám znovuposvěcení chrámu (1,1—2,18). Další kapitoly pak popisují podivuhodnou ochranu Hospodínova domu a opěvují hrdinské činy Judy Makabejského, které vrcholí jeho vítězstvím nad Nikánórem (k. 5—15).